

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Механізм фінансового забезпечення підприємств комунальної власності на
прикладі КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів
освіти» Теофіпольської селищної ради

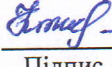
Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

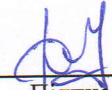
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

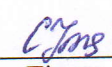
Шифр КвРФБС.024323.05.01.00

Виконав здобувач II курсу, група ФБСмз-24-1 Катерина КОНДРАТЮК
Підпис

Керівник: канд. екон. наук, доцент

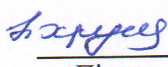
 Інна ДОЦЕНКО
Підпис

Нормоконтролер

 Івanna СИДОРЧУК
Підпис

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри фінансів
банківської справи, страхування та
фондового ринку

 Ніла ХРУЩ
Підпис

17 12 2025 р.

Хмельницький 2025

до держави
Фінансово-господарський
12.12.2022

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Механізм фінансового забезпечення підприємств комунальної власності на
принципі КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів
освіти» Тернопільської обласної ради

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма Фінанси банківська справа, страхування та фондовий ринок

Шифр КРФДС.024323.02.01.00

Виконав здобувач II курсу, група ФДС-м-24-1 Катерина КОНДАТЮК

Ірина ДОЛЕНКО

Керівник: канд. екон. наук, доцент

Олена СТЕПАНУК

Нормоконтролер

До захисту допускати:
Завідувач кафедри фінансів
банківської справи, страхування та
фондового ринку

Ірина ХРАПІЛ

17 12 2022 р.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Код і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондового ринку»

Найменування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Ніла ХРУЩ *Ніла Хрущ*

01 09 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Кондратюк Катерини Дмитрівни

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача

1 Тема роботи: Механізм фінансового забезпечення підприємств комунальної власності на прикладі КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради.

Керівник роботи Доценко Інна Олексіївна, канд. екон. наук, доцент

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 25.08.2025 р. № 123-КП (додаток № 18)

2. Термін подання здобувачем роботи на кафедру до 07.12.2025.

3 Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; фінансова звітність КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради.

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 Теоретико-методичні засади механізму фінансового забезпечення комунальних підприємств.

2 Аналітичні аспекти фінансового забезпечення підприємств комунальної власності.

3 Формування механізму фінансового забезпечення підприємств комунальної власності на прикладі КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти».

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Підходи до визначення сутності поняття «фінансове забезпечення» комунальних підприємств.

2. Джерела фінансового забезпечення комунальних підприємств.

3. Динаміка кількості комунальних підприємств в Україні та Хмельницькій області протягом 2020-2024 рр.

4. Структура джерел фінансування комунальних підприємств в 2020-2024 роках.

5. Динаміка видатків з місцевих бюджетів на житлово-комунальне господарство та виконання їх планових показників протягом 2020-2024 років.

6. Аналіз динаміки активів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» за 2022-2024 роки.

7. Аналіз динаміки пасивів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів

освіти» за 2022-2024 роки.

8. Аналіз динаміки використання коштів загального фонду КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках.

9. Аналіз складу і структури видатків КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках.

10. Динаміка доходів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» за 2022-2024 роки.

11. Аналіз динаміки фінансування видатків КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках.

12. Механізм фінансового забезпечення підприємств комунальної власності

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 01 вересня 2025 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділу кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.09.2025	виконано
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 20.10.2025	виконано
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 30.11.2025	виконано
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 7.12.2025	виконано
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	з 8.12.2025	виконано
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 19.12.2025	виконано

Здобувач

Підпис

Катерина КОНДРАТЮК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Інна ДОЦЕНКО
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

ЗМІСТ

Вступ	6
1 Теоретико-методичні засади механізму фінансового забезпечення комунальних підприємств	9
1.1 Сутність діяльності комунальних підприємств і їх фінансового забезпечення в умовах децентралізації	9
1.2 Нормативно-правове регулювання та джерела фінансового забезпечення підприємств комунальної власності	19
2 Аналітичні аспекти фінансового забезпечення підприємств комунальної власності	28
2.1 Аналіз фінансового забезпечення комунальних підприємств в Україні	28
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти»	37
3 Формування механізму фінансового забезпечення підприємств комунальної власності на прикладі КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти»	51
Висновки	64
Список використаних джерел	67
Додатки	73

ВСТУП

В умовах фінансової автономії територіальних громади потребують дієвих інструментів управління ресурсами, адже саме фінансові можливості визначають спроможність комунальних підприємств забезпечувати безперебійну роботу, оновлювати матеріально-технічну базу та підтримувати необхідний рівень надання послуг. У цьому контексті важливого значення набуває дослідження механізму фінансового забезпечення як системи взаємопов'язаних інструментів, методів і процедур формування, розподілу та використання фінансових ресурсів комунальних підприємств. Ефективний механізм дозволяє забезпечити фінансову стійкість комунального підприємства, оптимізувати його витрати й підвищити прозорість фінансових операцій. Формування такого механізму відкриває можливості для розширення джерел фінансування, підвищення ефективності господарської діяльності комунальних підприємств.

Фундаментальні засади фінансового забезпечення закладів комунальної власності досліджувалися такими вченими-економістами як, Бойко С., Бондар О., Боднар Т., Бондаренко І., Глуховою В., Заблоцькою І., Загірняком Д., Жулин О., Левченко А., Кужелєвим М., Негодою Ю., Нечипоренко А., Сарапіною О., Спірюговим Д., Стефанович Н. та ін. Однак, недостатньо уваги у вітчизняній літературі присвячено дослідженню питань ефективності функціонування механізму фінансування комунальних підприємств в сучасних умовах.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та удосконаленні механізму фінансового забезпечення підприємств комунальної власності на прикладі діяльності з урахуванням сучасних економічних умов. Відповідно до поставленої мети визначено сукупність завдань, спрямованих на її досягнення:

- розкрити засади діяльності підприємств комунальної власності та їх роль у розвитку територіальних громад;

- узагальнити теоретичні підходи до визначення сутності фінансового забезпечення та джерел їх фінансування підприємств комунальної власності;
- проаналізувати сучасний стан фінансового забезпечення комунальних підприємств України;
- проаналізувати фінансовий стан, структуру доходів і видатків КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти»;
- розробити механізм фінансового забезпечення підприємств комунальної власності.

Об'єктом дослідження є процес фінансового забезпечення підприємств комунальної власності в умовах функціонування місцевих бюджетів. Предметом є теоретичні, методичні та практичні засади формування механізму фінансування комунальних підприємств.

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез – для узагальнення теоретичних положень; порівняльний та економіко-статистичний аналіз – для оцінки фінансових показників установи; метод групування – для структуризації доходів і видатків; графічний метод – для наочного представлення результатів дослідження; системний підхід – для комплексного дослідження механізму фінансового забезпечення та розроблення рекомендацій з його удосконалення.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та інші нормативно-правові акти України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів за темою дослідження, фінансова звітність КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

дістали подальшого розвитку:

- концептуальні засади формування механізму фінансового забезпечення комунальних підприємств, як багатокомпонентної інтегрованої взаємодії суб'єкта та об'єкта управління, що поєднує інструменти планування, формування, розподілу й контролю фінансових ресурсів, забезпечує гармонізацію економічної результативності та соціальної функції комунальних

підприємств, визначає узгодженість фінансово-економічних і управлінських процесів на рівні територіальної громади, розкриває специфіку кошторисного фінансування бюджетної установи та уточнює зміст інструментарію фінансового управління урахуванням обмеженості джерел фінансування;

– трактування змістовної сутності понять «фінансове забезпечення комунальних підприємств» – цілісна, інтегрована система формування, розподілу та ефективного використання фінансових ресурсів, спрямована на забезпечення стабільного функціонування, виконання соціально значущих послуг та досягнення стратегічних цілей територіальної громади. Таке визначення підкреслює не лише ресурсну складову фінансового забезпечення, а й його управлінський, стратегічний та соціально орієнтований характер.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання теоретико-методичних засад й практичних рекомендацій щодо механізму фінансового забезпечення у діяльності комунальних підприємств.

Основні результати кваліфікаційної роботи доповідалися на науково-практичних конференціях, зокрема: V Міжнародній науково-практичній конференції «Бекграунд економіки, бізнесу та HR інжинірингу у контексті формування інноваційної парадигми стратегії сталого розвитку України у XXI столітті» (13-14 листопада 2025 р., м. Хмельницький); VI Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (14 листопада 2025 р., м. Хмельницький). Основні положення, висновки і результати дослідження опубліковано в науковій праці обсягом 0,19 друк. арк.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи 73 сторінки, в тому числі 10 таблиць, 8 рисунків. Робота містить 3 додатки. Список використаних джерел містить 44 найменування.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Сутність діяльності комунальних підприємств і їх фінансового забезпечення в умовах децентралізації

Розвиток економіки та соціальної сфери на місцевому рівні значною мірою залежить від ефективності функціонування комунальної сфери, яка формує базові умови життєдіяльності населення, забезпечує роботу інфраструктурних об'єктів та підтримує стабільність соціального середовища. Комунальні підприємства, як організаційна форма господарювання, тривалий час розглядалися лише як допоміжні структури, що були створені для виконання другорядних функцій місцевої влади. Однак у сучасних умовах сутність і роль підприємств комунальної власності набули зовсім іншого значення. Вони стали ключовими надавачами послуг, що забезпечують життєдіяльність громади, виконують важливі соціально орієнтовані функції та сприяють економічній стабільності територій.

Комунальні підприємства здійснюють широкий комплекс діяльності: від забезпечення водопостачання, тепlopостачання, транспортних послуг і благоустрою – до обслуговування закладів освіти, медицини та соціальної сфери. Таким чином, їх діяльність створює фундамент для ефективного функціонування економіки громади й країни загалом, адже якість комунальних послуг безпосередньо впливає на інвестиційну привабливість територій, комфортність проживання та соціальний добробут населення [25, с. 259].

Виділення підприємств комунальної власності в окрему економічну категорію зумовлене їх специфічними організаційними, правовими та фінансовими характеристиками. Наукові дослідження [17, 25, 38] свідчать, що комунальні підприємства мають власну структуру управління, особливий

порядок формування та використання фінансових ресурсів і функціонують у правовому полі, яке поєднує елементи як ринкового, так і адміністративного регулювання. Це визначає їх соціально-економічну природу та потребує окремого наукового підходу до їх аналізу.

Варто зауважити, що дослідженням специфіки діяльності комунальних підприємств займалися багато науковців, які акцентують увагу на складності, багатокомпонентності та динамічності їх організаційно-економічної структури. У працях вітчизняних дослідників [26, 28, 30] підкреслюється, що комунальні підприємства є особливим типом господарських утворень, що поєднують риси як соціального, так і економічного інституту, що суттєво відрізняє їх від приватних чи державних суб'єктів господарювання. З одного боку, вони виконують соціальну місію – забезпечують населення та суб'єктів господарювання якісними, життєво необхідними послугами. З іншого – мають досягати економічної ефективності, забезпечувати раціональне використання ресурсів, покривати витрати та, за можливості, формувати додаткові доходи для громади. Саме поєднання соціальних і економічних орієнтирів визначає специфіку їх функціонування.

Зокрема, науковці виокремлюють низку характерних особливостей, які визначають специфіку діяльності комунальних підприємств та зумовлюють унікальні підходи до їх функціонування, управління та фінансового забезпечення. До таких рис належать [17, 25, 38]:

- висока соціальна значимість, оскільки підприємства комунальної форми власності забезпечують базові потреби населення у життєво необхідних послугах та є невід'ємною складовою системи соціального захисту громади;

- специфічна структура доходів та витрат, що пов'язана з обмеженими джерелами фінансування та необхідністю дотримання соціальних стандартів;

- одночасність виробництва і споживання послуг, що означає неможливість створення запасів та визначає потребу у постійній готовності підприємства до безперервної роботи;

– гарантований збут послуг, обумовлений обов’язковістю їх надання для всієї громади та відсутністю альтернатив у частині базових комунальних сервісів;

– місцевий характер виробництва і споживання, оскільки комунальні послуги надаються в межах конкретної територіальної громади й пов’язані з її інфраструктурними особливостями;

– різноманітність робіт, яка охоплює широкий спектр комунальних, соціальних, інженерних та адміністративно-обслуговуючих послуг.

Автором узагальнено характерні особливості діяльності підприємств комунальної власності та виділено їх ключові особливості, які згруповано в п’ять груп та подано в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Особливості діяльності підприємств комунальної власності

Група особливостей	Характеристика
Організаційні	створюються рішенням органу місцевого самоврядування; здійснюють діяльність у межах повноважень громади; мають чітко визначене функціональне призначення
Правові	належать до об’єктів комунальної власності; підпорядковуються органам місцевого самоврядування; дія регулюється спеціальними законами та статутами; обмеження щодо приватизації
Фінансові	фінансові ресурси формуються з власних доходів, бюджетних асигнувань, цільових програм; контрольовані тарифи; обмеженість у залученні інвестицій; підзвітність громаді
Соціально-економічні	поєднання соціальних та економічних цілей; необхідність забезпечення доступності та якості послуг; залежність від рішень місцевої влади; вплив на рівень життя населення
Функціональні	виконання життєзабезпечувальних функцій; стабільність та безперервність надання послуг; обслуговування ключових інфраструктурних і соціальних об’єктів

Джерело: складено автором

Розширене вивчення зазначених особливостей дозволяє розглядати комунальні підприємства як складну організаційно-економічну систему, функціонування якої залежить не лише від внутрішніх процесів та ефективності управління, а й від зовнішніх факторів – регуляторної політики, фінансового

забезпечення, стану місцевої інфраструктури та соціально-економічного розвитку громади. Перераховані характеристики створюють підґрунтя для класифікації підприємств комунальної власності за різними ознаками – видом послуг, функціональною спрямованістю, джерелами фінансування, сферою діяльності тощо. Багацька К. [3, с. 77] підкреслює, що коректна й обґрунтована класифікація комунальних підприємств відіграє ключову роль у формуванні ефективної політики їх фінансування. На її думку, саме структуризація підприємств за визначеними ознаками дозволяє органам місцевого самоврядування краще розуміти специфіку їх функціонування, потреби у ресурсах та можливості залучення фінансових надходжень. Авторка обґрунтовує, що для побудови результативного фінансового механізму доцільно класифікувати комунальні підприємства за способами отримання доходів, за типами фінансування їх діяльності, а також за моделями участі у публічних закупівлях. Багацька К. фактично пропонує концептуальний інструментарій, що дає можливість органам управління приймати більш обґрунтовані рішення щодо розподілу бюджетних коштів, формування тарифної політики, залучення інвестицій та оптимізації витрат. Такий підхід значно підвищує якість фінансового менеджменту у комунальному секторі та сприяє більш раціональному використанню ресурсів громади.

У свою чергу Кужелєв М. [25, с. 259] пропонує більш широкую та змістовну систематизацію комунальних підприємств, обґрунтовуючи необхідність їх класифікації за рядом ключових ознак, що дозволяють комплексно охарактеризувати специфіку їх функціонування та управління. Науковець підкреслює, що різні комунальні підприємства суттєво відрізняються за напрямками діяльності, масштабами роботи, структурою ресурсів і ступенем впливу на соціально-економічний розвиток громади, тому узагальнення їх за окремими критеріями є важливим для формування єдиної системи управління та фінансового забезпечення.

Підтримуємо підхід, виокремлений Сарапіною О., Стефанович Н., Пінчук Т., Шрам Т. [38, с. 232], які вдосконалили класифікацію підприємств комунальної

власності шляхом розмежування за трьома підходами: правовим, економічним та фінансовим (таблиця 1.2). Запропонована класифікація сприяє формуванню диференційованого підходу до планування фінансового забезпечення, вибору інструментів управління, оцінки ефективності роботи підприємств і розроблення стратегій їх подальшого розвитку.

Таблиця 1.2 – Класифікаційні ознаки підприємств комунальної власності

Ознака	Класифікаційні групи
Правовий підхід	
За способом закріплення майна	комунальне комерційне підприємство; комунальне некомерційне підприємство
За способом утворення статутного капіталу	комунальне унітарне підприємство; комунальне корпоративне підприємство
Економічний підхід	
За призначенням	соціальні об'єкти; комерційні об'єкти
За видами діяльності	житлово-комунальне господарство; ремонт і утримання доріг; утримання зелених насаджень і зон відпочинку; ритуальні послуги; міський транспорт; капітальне будівництво; інформаційні послуги; адміністративні послуги; шкільне харчування; організація торгівлі; охорона здоров'я
За способом отримання доходів	тарифні; нетарифні
За функціональним призначенням	надання послуг; виконання робіт; управління комунальним майном
За монопольним статусом	комунальні підприємства, що здійснюють діяльність на ринку природних монополій; комунальні підприємства на ринках соціальної сфери; комунальні підприємства на конкурентних та потенційно конкурентних ринках
За розмірами	середнє, мале, мікропідприємство комунальні підприємства
Фінансовий підхід	
За методом фінансування	госпрозрахункові, бюджетні
За способом участі в публічних закупівлях	за типом організатора в публічних закупівлях; учасники
За типом формування капіталу	повністю фінансуються з бюджету; суттєво фінансуються з бюджету; частково фінансуються з бюджету; повністю фінансуються самостійно за рахунок внутрішніх джерел; є «посередниками» при виконанні бюджетних програм
За податковим статусом	платники податку на прибуток; неприбуткові організації
За формами отримання коштів з місцевого бюджету	для формування статутного капіталу; як дохід від виконання замовлень виконавчих органів влади, виконання замовлень бюджетних установ і організацій; як державна фінансова допомога (дотації, гранти, субсидії, податкові пільги, списання боргів, кредити на пільгових умовах)

Джерело: [38, с. 232]

Саме поєднання соціального призначення, економічних умов та широкого спектра функцій обумовлює багатовимірність діяльності комунальних підприємств та потребує подальшого наукового дослідження сутності їх фінансового забезпечення.

Питання фінансування підприємств комунальної власності традиційно перебуває у центрі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, адже саме від достатності та раціональності фінансових ресурсів залежить стабільність їх діяльності, якість надання послуг та здатність виконувати соціально важливі функції. У науковій літературі існує велика кількість підходів до трактування поняття «фінансове забезпечення», що пояснюється багатогранністю цього поняття, його взаємозв'язком із бюджетною політикою, фінансовим менеджментом та регуляторними умовами господарювання комунальних підприємств.

Сучасні автори розглядають фінансове забезпечення:

- як систему формування, розподілу та використання фінансових ресурсів;
- як процес забезпечення підприємства необхідними коштами для досягнення поставлених цілей;
- як механізм управління фінансовими потоками;
- як сукупність інструментів, що гарантують фінансову стійкість і ефективність діяльності.

Різноманіття підходів зумовлює потребу в їх узагальненні та порівнянні, що дозволяє встановити спільні риси, виявити відмінності та визначити найбільш релевантні підходи для аналізу фінансування комунальних підприємств. З метою систематизації поглядів учених доцільно узагальнити ключові трактування поняття «фінансове забезпечення» та подати їх у структурованому вигляді. Це дозволить виділити основні концептуальні підходи, окреслити змістове наповнення поняття та забезпечити теоретичне підґрунтя для подальшого дослідження механізму фінансового забезпечення підприємств комунальної власності. Підходи до визначення сутності поняття «фінансове забезпечення» комунальних підприємств представлено у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Підходи до визначення сутності поняття «фінансове забезпечення» комунальних підприємств

Автори	Тлумачення сутності поняття, джерело
Боднар Т., Спірюгов Д.	«процес мобілізації, розподілу і використання фінансових ресурсів для досягнення поставлених цілей та завдань організацією, підприємством або установою» [7]
Забаштанський М.	«особливу діяльність щодо визначення сукупності форм, методів, інструментів, способів організації фінансових відносин із формування та розподілу фінансових ресурсів, оцінки її впливу на фінансовий стан та реалізації обраної фінансової стратегії розвитку підприємства» [16, с. 105]
Негода Ю.	«безоплатне безповоротне надходження фінансових (а також матеріальних) ресурсів в капітал підприємств комунального сектору» [29]
Бойко С., Захожай К., Логвінов П.	«система заходів з метою мобілізації фінансових ресурсів, сукупність взаємовідносин, що визначають принципи, джерела і форми фінансування суб'єктів господарювання, діяльність яких спрямована на безперебійне функціонування та задоволення суспільних потреб» [8]
Нагорна О.	«сукупність економічних відносин, що виникають з приводу формування та напрямів використання ФР у виробничому процесі з метою забезпечення споживачів якісними комунальними послугами та отримання доходу» [28]
Гуцалюк О., Коцюрба О.	«формування та використання фінансових ресурсів підприємств за допомогою оптимізації співвідношення всіх його форм і дає змогу створити такі обсяги фінансових ресурсів господарської діяльності, від яких підприємство мало б змогу функціонувати не тільки беззбитково, але й підвищувати ефективність діяльності та зміцнювати економіку країни» [14]
Пертушевський Ю.	«формування достатнього розміру цільових грошових фондів та їх використання завдяки самофінансуванню, кредитуванню, бюджетному фінансуванню на безповоротній основі, оренді та інвестуванню» [32]
Парубець О., Сугоняко Д., Краснянська Ю.	«сукупність відносин і заходів щодо формування і використання фінансових ресурсів для забезпечення функцій житлово комунального комплексу і досягнення цілей соціально-економічного розвитку територій» [31]
Авторське визначення	«цілісна, інтегрована система формування, розподілу та ефективного використання фінансових ресурсів, спрямована на забезпечення стабільного функціонування, виконання соціально значущих послуг та досягнення стратегічних цілей територіальної громади»

Джерело: узагальнено та запропоновано автором

У наукових працях, представлених у таблиці, простежується різноманіття підходів до трактування сутності поняття «фінансове забезпечення комунальних

підприємств», що охоплює відмінні концептуальні підходи, методологічні акценти та розуміння ролі фінансових ресурсів у діяльності комунальних підприємств. Аналіз наведених визначень дозволяє виокремити кілька змістових груп, які формують різні аспекти цього поняття:

– підхід, орієнтований на процеси формування та використання ресурсів [7, 28, 32], з акцентом на трактуванні фінансового забезпечення як процесу або сукупності фінансових відносин, що включають: мобілізацію фінансових ресурсів; їх розподіл між напрямками діяльності; раціональне використання для досягнення поставлених цілей; узгодження витрат із стратегічними цілями підприємства. Підхід підкреслює багатовимірність фінансових потоків комунальних підприємств, їх залежність від обраної фінансової стратегії та необхідність забезпечення стійкості господарської діяльності;

– підхід, зосереджений на фінансово-стратегічному та управлінському аспектах [14, 16], який трактує фінансове забезпечення не лише як ресурсна база, а й як елемент стратегічного управління, що передбачає: визначення оптимальних інструментів фінансової політики; оцінку впливу фінансових рішень на стан підприємства; узгодження фінансових ресурсів із довгостроковими пріоритетами розвитку. Фінансове забезпечення виступає механізмом впливу на ефективність діяльності підприємства, зміцнення його економічної спроможності та забезпечення стабільного розвитку;

– підхід, що акцентує увагу безпосередньо на джерелах надходжень [29], звужує зміст поняття, а саме в частині лише безоплатного та безповоротного фінансування з боку бюджету. Такий підхід відображає реалії діяльності ряду комунальних підприємств, однак не охоплює всі елементи фінансового забезпечення, особливо у випадках, коли підприємства поєднують бюджетне фінансування з власними доходами або працюють на засадах часткової самоокупності;

– підхід, орієнтований на забезпечення суспільних потреб [8, 31], розглядає поняття як інструмент підтримки виконання соціальних функцій комунальних підприємств: забезпечення безперервного надання комунальних

послуг; задоволення потреб громади; сприяння соціально-економічному розвитку територій. Цей підхід підкреслює суспільну природу комунальних підприємств, що відрізняє їх від комерційних структур.

Авторське визначення, інтегрує основні елементи вищезазначених підходів, є комплексним та відповідає сучасним тенденціям розвитку комунальних підприємств в умовах децентралізації. Воно поєднує регульований доступ до бюджетних та позабюджетних джерел фінансування, інструменти управління доходами і витратами, механізми контролю та оцінювання результативності, що у сукупності забезпечують фінансову стійкість, економічну збалансованість та здатність комунальних підприємств виконувати свої функції в умовах змінного економічного та інституційного середовища. Таке визначення підкреслює не лише ресурсну складову фінансового забезпечення, а й його управлінський, стратегічний та соціально орієнтований характер, що є особливо важливим для підприємств комунальної власності, які поєднують економічні та суспільні інтереси у своїй діяльності.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що питання фінансового забезпечення комунальних підприємств має системний характер та охоплює широкий спектр теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із їх функціонуванням у сучасних умовах децентралізації. Комунальні підприємства відіграють визначальну роль у забезпеченні життєдіяльності територіальних громад, оскільки саме вони виконують життєво необхідні, соціально орієнтовані та інфраструктурні функції, від яких залежить якість життя населення, ефективність використання комунальних активів та загальний рівень соціально-економічного розвитку територій.

Аналіз наукових підходів до трактування поняття «фінансове забезпечення» показав, що дослідники по-різному підходять до його змістового наповнення. Частина авторів акцентує увагу на процесах мобілізації, розподілу й використання фінансових ресурсів; інші – на системі фінансових відносин, що забезпечують реалізацію фінансової політики підприємства; окремі – на структурі джерел фінансування та особливостях їх надходження. Таке різноманіття поглядів

зумовлене насамперед специфікою комунальних підприємств, які поєднують риси і комерційних, і соціально орієнтованих структур. Їх діяльність обмежена регульованим тарифом, вимогами щодо доступності послуг, високим рівнем матеріальної відповідальності й підзвітності громаді, а також залежністю від стану місцевої інфраструктури та рішень органів місцевого самоврядування.

Узагальнення різних підходів дозволило сформувавши інтегроване авторське визначення поняття «фінансове забезпечення комунальних підприємств» як цілісної системи, що включає формування, розподіл і використання фінансових ресурсів, спрямованої на стабільне функціонування підприємства, виконання соціально значущих послуг та досягнення стратегічних цілей громади. Це визначення охоплює всі ключові аспекти діяльності комунальних підприємств – їх соціальну місію, економічну необхідність підвищення ефективності, потребу у фінансовій стійкості та важливість стратегічного управління ресурсами в умовах динамічного інституційного середовища.

Проведене дослідження також дало змогу глибше зрозуміти структуру та особливості діяльності комунальних підприємств як господарських суб'єктів, що функціонують за умов дуальності цілей: з одного боку, вони зобов'язані забезпечувати доступність та якість послуг для населення; з іншого – прагнути раціонально використовувати ресурси, підвищувати продуктивність та забезпечувати безбитковість діяльності. Саме тому ефективне фінансове забезпечення є фундаментом їх стабільності та розвитку.

Отримані результати формують важливе теоретико-методологічне підґрунтя для подальших досліджень механізмів фінансового забезпечення комунальних підприємств, дозволяють визначити основні чинники впливу на їх фінансову спроможність і відкривають можливість розроблення практичних рекомендацій щодо оптимізації джерел фінансування, удосконалення фінансової політики та підвищення результативності діяльності комунального сектору. У комплексі це сприятиме зміцненню фінансової автономії територіальних громад, підвищенню якості комунальних послуг і формуванню ефективної моделі управління комунальною власністю.

1.2 Нормативно-правове регулювання та джерела фінансового забезпечення підприємств комунальної власності

Фінансування комунальних підприємств в Україні здійснюється на основі розгалуженої системи законів і підзаконних нормативно-правових актів, які визначають повноваження органів державної та місцевої влади, порядок розподілу бюджетних ресурсів, механізми тарифоутворення комунальних підприємств та контроль за ефективністю використання їх коштів.

Відповідно до Конституції України [23], територіальні громади через місцеві ради управляють майном у комунальній власності, формують і затверджують місцеві бюджети та контролюють їх виконання. Це створює конституційний фундамент для фінансування комунальних підприємств із місцевих бюджетів, а також визначає відповідальність органів місцевого самоврядування за ефективне управління комунальним сектором.

Бюджетний кодекс України [10] є ключовим документом, який регламентує механізм формування, виконання та контролю місцевих бюджетів, визначає структуру доходів і видатків місцевих бюджетів, порядок надання трансфертів, субвенцій і дотацій. Він регулює розподіл коштів між загальним і спеціальним фондами місцевих бюджетів, а також визначає, як мають плануватися видатки на утримання комунальних підприємств, їх утворення, розвиток, підтримку або реорганізацію. Бюджетний кодекс передбачає можливість надання фінансової підтримки комунальним підприємствам у формах: дотацій на поточні видатки; субвенцій на реалізацію інвестиційних проєктів; капітальних трансфертів на розвиток або модернізацію матеріально-технічної бази.

Таким чином, Бюджетний кодекс створює фінансово-правовий механізм, через який громади можуть спрямовувати кошти на підтримку діяльності комунальних підприємств.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [34], визначає юридичний статус територіальних громад, їхні права та повноваження, зокрема у частині управління комунальним майном і підприємствами, що належать громаді. Закон визначає повноваження органів місцевого самоврядування у сфері управління комунальною власністю та фінансування комунальних підприємств. Закон визначає право місцевих рад затверджувати програми соціально-економічного розвитку, місцеві цільові програми та бюджети, що є прямою підставою для планування видатків підприємств комунальної власності. Нормативно-правовий акт регулює порядок розпорядження об'єктами комунальної власності, включаючи створення, реорганізацію, ліквідацію та управління комунальними підприємствами, а також визначення розміру статутного капіталу та напрямів використання прибутку.

Закон України «Про місцеві державні адміністрації» [35], визначає контрольні функції та координаційні повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері економічного та соціального розвитку територій. Зокрема, адміністрації контролюють ефективність використання бюджетних коштів, що спрямовуються на підтримку комунальних підприємств, та забезпечують дотримання законодавства у сфері фінансових відносин.

Закон України «Про житлово-комунальні послуги» [33] є базовим у сфері тарифоутворення та регулювання житлово-комунальних послуг. Нормативно-правовий акт визначає порядок встановлення тарифів, принципи їх економічної обґрунтованості, державний та місцевий контроль за тарифною політикою, встановлює права й обов'язки споживачів, що опосередковано впливає на фінансову стійкість комунальних підприємств через рівень платіжної дисципліни.

Закон України «Про публічні закупівлі» [36] визначає процедури закупівель товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти. Для комунальних підприємств він є важливим інструментом прозорого використання бюджетних і власних коштів під час проведення модернізації, капітальних ремонтів, закупівлі

обладнання чи матеріалів. Дотримання вимог закону забезпечує конкурентоздатність і зменшує ризики нецільового використання коштів.

Постанови Кабінету Міністрів України деталізують механізми державної підтримки комунального господарства, зокрема: порядок надання субвенцій із державного бюджету місцевим бюджетам; правила фінансування програм енергоефективності; порядок реалізації інфраструктурних та інвестиційних проєктів у сфері водопостачання, тепlopостачання, благоустрою; механізми державної підтримки розвитку комунальної інфраструктури. Постанови забезпечують інструментальне підґрунтя для реалізації державних та місцевих програм підтримки комунальних підприємств [7].

Нормативні акти органів місцевого самоврядування (рішення місцевих рад, виконавчих комітетів, розпорядження міських та селищних голів) регламентуються: порядок надання фінансової підтримки підприємствам комунальної власності; розміри дотацій та субсидій; програми розвитку комунальної інфраструктури; методики формування тарифів; правила використання прибутку комунальних підприємств. Вони конкретизують загальнодержавні норми та адаптують їх до потреб конкретної громади.

Аналіз нормативно-правової бази України свідчить, що фінансування комунальних підприємств ґрунтується на чітко визначених законодавчих механізмах. Система правового регулювання включає можливість надання дотацій, субвенцій, капітальних трансфертів та інших видів фінансової підтримки, а також містить інструменти контролю за цільовим та ефективним використанням коштів.

Питання формування джерел фінансування підприємств комунальної власності є предметом постійної уваги дослідників як в Україні, так і за кордоном. У наукових працях представлено широкий спектр підходів до визначення елементів фінансового забезпечення підприємств комунальної власності, проте більшість авторів схиляються до думки, що фінансування комунальних підприємств повинно ґрунтуватися на комбінації власних ресурсів, залучених коштів та державної (бюджетної) підтримки.

Одним із фундаментальних аспектів у структурі фінансового забезпечення комунальних підприємств є визначення його основних форм. У праці Загірняк Д. [17] підкреслено, що реалізація фінансового забезпечення здійснюється через три базові компоненти: самофінансування, кредитування та зовнішнє фінансування. Подібної думки дотримується і Гривківська О. [13], яка виокремлює ті самі елементи як ключові складові фінансування діяльності підприємств комунальної власності.

Автори Петрушевський Ю. та Попадюк О. [32], наголошують на тому, що базову структуру форм фінансування підприємств житлово-комунального господарства становлять бюджетні ресурси, кредитні надходження та власні кошти підприємств.

На відміну від зазначених авторів, Коцюмба О. [24] розширює коло традиційних форм фінансування діяльності підприємств комунальної власності, за рахунок включення орендних та інвестиційних інструментів як невід'ємних складових фінансування господарської діяльності.

Значний внесок у розширення форм фінансового забезпечення діяльності комунальних підприємств зробили Горват Т., Лугош Л. та Ігнатко Я. [12, с. 417], який поділяє форми фінансового забезпечення на кілька груп:

– державне фінансування, що включає субсидії, гранти та інші форми підтримки, спрямовані на реалізацію соціально важливих програм у сферах освіти, охорони здоров'я, науки та екології. Попри суттєві переваги, такі кошти потребують суворої звітності та дотримання вимог щодо їх використання;

– добровільні пожертви фізичних і юридичних осіб, які є важливим джерелом для підтримки соціальних, культурних та інших цільових проєктів;

– грантове фінансування, що надходить від державних, міжнародних чи приватних інституцій і забезпечує ресурси для реалізації програм, досліджень та інноваційних розробок. Разом із тим, гранти супроводжуються високою конкуренцією та необхідністю обґрунтування ефективності використання коштів;

– доходи від господарської діяльності, які дозволяють неприбутковим організаціям зменшувати залежність від зовнішнього фінансування. Усі отримані доходи мають бути спрямовані виключно на статутні цілі та утримання організації для збереження неприбуткового статусу;

– кредити та позики, що можуть використовуватися для фінансування окремих проєктів за умови ретельної оцінки ризиків та наявності чітких джерел погашення;

– альтернативні джерела, серед яких фандрейзинг, ендавмент-фонди, краудфандинг, членські внески, волонтерська допомога та доходи від спеціальних заходів. Вони розширюють можливості організацій та сприяють диверсифікації фінансової бази.

Нагорна О. [28, с. 666] зазначає, що традиційні форми повинні включати бюджетне фінансування, а сучасні – проєктне та боргове фінансування, концесійні механізми та змішані форми залучення капіталу. Такий підхід дозволяє розглядати фінансове забезпечення комунальних підприємств як багаторівневу систему, що поєднує інструменти різної природи та економічної спрямованості.

Більшість науковців наголошує, що самофінансування є вихідною формою фінансового забезпечення підприємств комунальної власності. Воно забезпечує можливість підприємства здійснювати просте та розширене відтворення за рахунок власного прибутку, амортизаційних відрахувань та інших внутрішніх ресурсів. Забаштанський М. [16] підкреслює, що самофінансування є не лише способом відтворення, а й гарантом повернення позикових коштів, що підвищує кредитоспроможність підприємств та їх інвестиційний потенціал. Ефективність самофінансування напряму залежить від тарифної політики, структурної оптимізації витрат та рівня економічної самостійності підприємства.

Більшість науковців розглядають кредитування, як форму фінансування, що дозволяє підприємствам комунального сектору покривати дефіцит обігових коштів та фінансувати довгострокові інвестиції. Потреба у кредитах виникає у зв'язку з: низьким рівнем платіжної дисципліни населення та споживачів послуг,

значними обсягами витрат на модернізацію та оновлення інфраструктури, необхідністю забезпечення безперебійного надання комунальних послуг.

Бюджетне фінансування, відповідно до наукових підходів, є важливою складовою фінансового забезпечення підприємств, які виконують суспільно значущі функції. Бюджетні кошти спрямовуються на [3, с. 78]: реконструкцію та модернізацію основних фондів; виконання робіт з благоустрою; утримання інфраструктурних об'єктів; виконання програм розвитку житлово-комунального господарства.

Державні дотації та субвенції є основним ресурсом для фінансування неприбуткових видів діяльності підприємств комунальної власності.

Сучасні умови господарювання комунальних підприємств вимагають застосування інструментів, що виходять за межі традиційного бюджетного фінансування. Зокрема, науковці Балацький Є., Лаврик В. [5, с. 10] підкреслюють, що використання приватного капіталу є ключовим інструментом підвищення інвестиційної привабливості комунального сектору. До альтернативних форм належать: державно-приватне партнерство, концесії, проєктне фінансування, лізинг, оренда, залучення грантів міжнародних організацій. Такі інструменти дозволяють розширити фінансову базу комунальних підприємств та зменшити навантаження на місцеві бюджети.

Проведений аналіз наукових джерел свідчить, що система фінансування комунальних підприємств є багатокomпонентною та динамічною, оскільки включає як традиційні джерела – самофінансування, кредитування та бюджетну підтримку, так і сучасні ринкові інструменти, до яких належать інвестиції, механізми державно-приватного партнерства, концесійні угоди та проєктне фінансування. Ефективність діяльності комунальних підприємств значною мірою залежить від здатності поєднувати різні джерела фінансових ресурсів таким чином, щоб забезпечити стабільність операційної діяльності, фінансову стійкість і можливість реалізації стратегічних пріоритетів територіальної громади. З огляду на це доцільним є систематизація основних джерел фінансування комунальних підприємств, що подана на рисунку 1.1.

Рисунок 1.1 – Джерела фінансового забезпечення комунальних підприємств

Джерело: узагальнено на основі [3, 5, 16, 28]

Таким чином, фінансове забезпечення комунальних підприємств формується з кількох ключових груп: власних доходів, бюджетних асигнувань, кредитно-позикових ресурсів та інвестицій. Найбільш стабільну основу становлять власні надходження підприємств, зокрема плата за послуги, оренда майна та інші операційні доходи. Водночас для реалізації масштабних проєктів розвитку важливими є інвестиції – як приватні, так і міжнародні, а також гранти та інші форми донорської підтримки. Додаткову роль відіграють кредити й позики від банків та міжнародних фінансових інституцій, що дозволяють забезпечити фінансову гнучкість. Бюджетне фінансування у вигляді дотацій, субсидій і субвенцій підтримує підприємства у виконанні соціально значущих функцій. Ефективність фінансового забезпечення комунальних підприємств базується на поєднанні різних джерел, що забезпечує стійкість їх діяльності та можливість подальшого розвитку.

У науковій літературі наведено систему критеріїв, які впливають на прийняття рішень щодо вибору оптимальних джерел фінансування підприємства [42]. До основних критеріїв належать: рівень прибутковості (рентабельності), ліквідність та платоспроможність підприємства, структура його капіталу, розмір накладних витрат, пов'язаних із залученням фінансових ресурсів, можливості мінімізації податкового навантаження, наявні обмеження зовнішнього та внутрішнього характеру, вимоги законодавства щодо процедур банкрутства, а також прагнення максимізувати доходи власників, що визначається особливостями дивідендної політики.

Варто підкреслити, що у більшості випадків ключові рішення щодо залучення фінансових ресурсів ухвалюються менеджментом підприємства, оскільки саме він відповідає за оперативне управління діяльністю та формування фінансової стратегії. Власники зазвичай беруть участь лише у визначенні напрямів розподілу прибутку або у схваленні фінансування значних, стратегічно важливих проєктів, що можуть змінити структуру активів або вплинути на рівень ризику. Щодо комунальних підприємств ситуація має свою специфіку. Власником таких підприємств виступає територіальна громада в особі

відповідного виконавчого органу місцевої влади – управління, департаменту чи виконавчого комітету. Саме тому повноваження власника у цьому секторі є ширшими, ніж у приватному бізнесі. Органи місцевого самоврядування можуть впливати не лише на стратегічні рішення, а й безпосередньо визначати джерела та обсяги фінансування комунальних підприємств.

Крім того, місцева влада має можливість надавати комунальним підприємствам фінансові ресурси у різних формах:

- як внески до статутного капіталу чи інші види інвестицій;
- як джерела доходу – через замовлення послуг, фінансування програм, надання субсидій, дотацій або компенсацій;
- як підтримку опосередкованого характеру, що забезпечує стабільність роботи підприємства.

Таким чином, органи місцевого самоврядування виступають для одних комунальних підприємств постійними постачальниками капіталу, забезпечуючи їх розвиток і модернізацію, а для інших – основними замовниками послуг, формуючи значну частку їхнього доходу. Такий подвійний статус власника формує специфічний механізм фінансової взаємодії між громадою та комунальним сектором, що відрізняє його від практик приватного бізнесу та визначає особливості прийняття фінансових рішень у сфері комунального господарства. Це створює унікальну модель фінансової взаємодії, у якій власник поєднує функції інвестора, регулятора та споживача послуг, що суттєво впливає на особливості прийняття фінансових рішень у секторі комунального господарства.

Політика фінансування комунальних підприємств формується органами місцевої влади і має узгоджуватися зі стратегічними цілями розвитку територіальної громади чи міста, а також із середньостроковою бюджетною стратегією. Це означає, що рішення щодо підтримки, модернізації чи розвитку підприємств комунальної власності повинні прийматися не відокремлено, а в контексті загальної соціально-економічної політики громади.

2 АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

2.1 Аналіз фінансового забезпечення комунальних підприємств в Україні

Фінансове становище комунальних підприємств в Україні залишається одним із найбільш проблемних аспектів розвитку комунального сектору. Результати досліджень свідчать, що значна частина таких підприємств функціонує зі збитками, характеризується високим рівнем зношеності основних засобів, обмеженими можливостями оновлення інфраструктури та низьким рівнем інноваційності. Така ситуація знижує конкурентоспроможність комунальних послуг та ускладнює забезпечення безперебійного функціонування систем життєзабезпечення громад.

Одним із ключових чинників погіршення фінансової стійкості комунальних підприємств є значні обсяги заборгованості споживачів та держави перед надавачами послуг. Невчасне відшкодування витрат на пільги та субсидії, а також несвоєчасна оплата рахунків населення призводять до формування хронічного дефіциту обігових коштів, що унеможлиблює своєчасну оплату енергоносіїв, проведення ремонтів та модернізації обладнання.

За даними Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України, станом на кінець 2024 року сукупна заборгованість громадян за житлово-комунальні послуги перевищила 35,35 млрд грн (без урахування тимчасово окупованих територій). Найбільшу частку в структурі боргу становлять платежі за опалення та гарячу воду – 24,4 млрд грн. Водопостачання і водовідведення залишаються другим за значимістю сегментом – 7,4 млрд грн. За послуги з управління багатоквартирними будинками заборгованість становила 2,21 млрд грн, а за поводження з побутовими відходами – 1,28 млрд грн [27].

Така заборгованість значно обмежує здатність комунальних підприємств забезпечувати належний рівень якості та безперервності послуг. Без своєчасного надходження коштів підприємства не мають можливості покривати виробничі витрати, проводити капітальні ремонти, оновлювати інфраструктуру та виконувати екологічні й технічні вимоги. Погашення боргів як з боку споживачів, так і з боку держави є критично важливим для стабілізації фінансового стану житлово-комунального господарства. Лише за умови відновлення платіжної дисципліни можливо забезпечити сталий розвиток комунального сектору, підвищити якість послуг та зменшити фінансову залежність підприємств від місцевих бюджетів.

Проаналізуємо тенденції змін чисельності комунальних підприємств по Україні та Хмельницькій області в період децентралізації. Дані представлено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Динаміка кількості комунальних підприємств в Україні та Хмельницькій області протягом 2020-2024 рр.

Показник	Роки					Темп росту
	2020	2021	2022	2023	2024	
Кількість юридичних осіб в Україні, всього, од.	1298435	1350627	1395448	1437009	1464953	1,13
у т. ч.: комунальних підприємств	12842	13883	14174	14188	14111	1,10
Питома вага комунальних підприємств у загальній кількості юридичних осіб, %	0,99	1,03	1,02	0,99	0,96	0,97
Кількість юридичних осіб в Хмельницькій області, всього, од.	30358	31147	33227	34009	34775	1,15
у т. ч.: комунальних підприємств	378	383	407	462	489	1,29
Питома вага комунальних підприємств у загальній кількості юридичних осіб Хмельницької області, %	1,25	1,23	1,22	1,36	1,41	1,13

Дані наведені в таблиці 2.1 свідчать, що у період 2020–2024 років загальна кількість юридичних осіб в Україні зросла з 1298435 од. до 1464953 од., що відповідає темпу росту 1,13. Це свідчить про поступове розширення підприємницького сектору країни. Кількість підприємств комунальної власності також збільшилася – з 12842 од. у 2020 році до 14111 од. у 2024 році. Сукупний темп росту для комунальних підприємств становив 1,10. Тобто комунальний сектор зростає дещо повільніше, ніж загальна кількість юридичних осіб.

Питома вага комунальних підприємств у структурі всіх юридичних осіб по Україні впродовж п'яти років залишалася відносно стабільною – у межах 0,96–1,03%. Незважаючи на коливання абсолютних показників, частка комунальних підприємств у загальній кількості підприємств дещо зменшилася (з 0,99% до 0,96%), що свідчить про повільніше зростання комунального сектору порівняно з бізнесом загалом.

На рівні Хмельницької області простежується інша тенденція. Загальна кількість юридичних осіб у регіоні збільшилася із 30358 од. у 2020 році до 34775 од. у 2024 році (темп росту склав 1,15). Однак кількість комунальних підприємств зросла значно динамічніше з 378 од. до 489 од., що відповідає темпу росту 1,29, тобто майже на третину за п'ять років.

Питома вага комунальних підприємств Хмельницької області у структурі юридичних осіб у 2020–2024 роках збільшилася з 1,25% до 1,41%. Це означає, що частка комунальних підприємств у Хмельницькій області зростає швидше, ніж кількість підприємств інших форм власності. Така тенденція може свідчити про: активну участь органів місцевого самоврядування у створенні комунальних підприємств; розширення соціально значущих муніципальних послуг; потребу в забезпеченні громади новими видами сервісів (благоустрій, ЖКГ, транспорт, соціальні послуги тощо); можливі процеси укрупнення або реорганізації існуючих підприємств.

Таким чином, упродовж 2020–2024 років комунальний сектор України демонстрував помірне, але відносно стабільне зростання, при цьому його частка в загальній структурі економічних суб'єктів залишається малою та практично

незмінною. Водночас у Хмельницькій області спостерігається активний розвиток комунальних підприємств – як у кількісному вимірі, так і за питомою вагою в структурі юридичних осіб. Це свідчить про підвищення ролі комунального сектору в регіональній економіці та активну політику місцевих органів влади щодо створення та підтримки підприємств комунальної власності.

На рисунку 2.1 наведено структуру джерел фінансування комунальних підприємств.

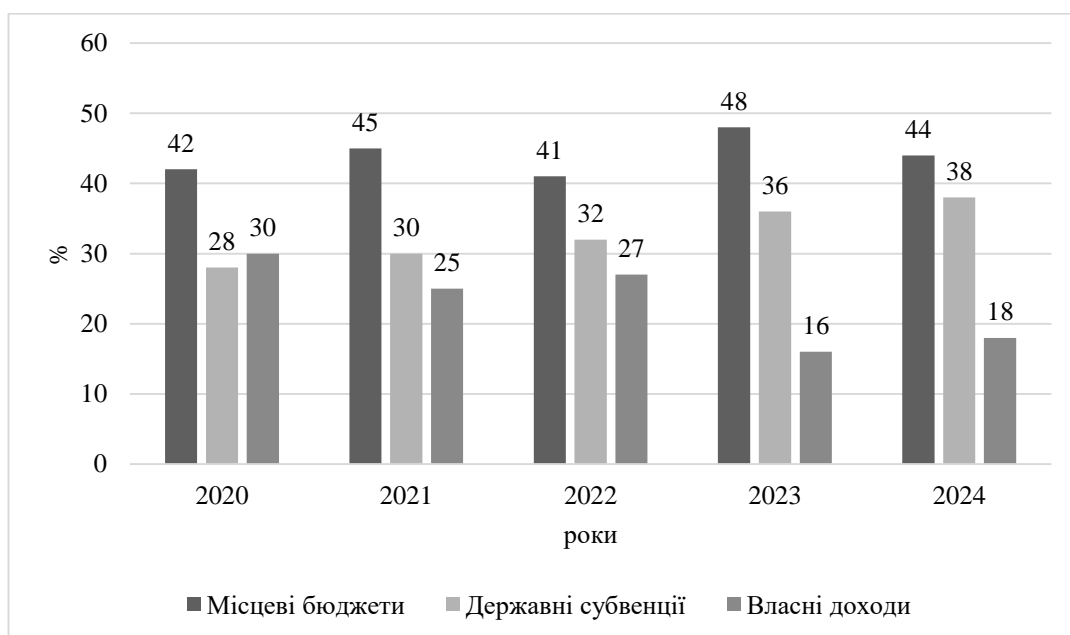

Рисунок 2.1 – Структура джерел фінансування комунальних підприємств в 2020-2024 роках

Джерело: побудовано за даними [39]

Найбільшу частку, в аналізованому періоді, в загальній структурі джерел фінансування комунальних підприємств займають надходження з місцевих бюджетів, значення яких коливаються від 41 % до 48 %. Це свідчить про те, що підприємства комунальної власності фінансуються за рахунок місцевих бюджетів (бюджетів територіальних громад), а також про посилення відповідальності та автономії місцевого самоврядування, особливо у 2023 році, коли частка джерел фінансування з місцевих бюджетів досягла максимального значення – 48 %.

Частка державних субвенцій протягом перших трьох років залишається відносно стабільною (28–32 %), однак у 2023 році спостерігається її різке скорочення до 16 %, що може бути наслідком зміни пріоритетів державного фінансування, обмеження бюджетних можливостей або перерозподілу ресурсів у воєнний період. У 2024 році субвенції зростають до 38 %, демонструючи часткове відновлення державної підтримки.

Власні доходи протягом 2020–2023 років характеризуються низхідною тенденцією: з 30 % у 2020 році вони зменшуються до 16 % у 2023 році, що може свідчити про зниження фінансової самостійності та погіршення результативності господарської діяльності. У 2024 році відзначається незначне зростання до 18 %, однак рівень власних доходів залишається нижчим, ніж у попередні періоди.

Загалом структура джерел фінансування у 2020–2024 роках є нестабільною та зазнає суттєвих коливань, що відображає вплив економічних, політичних та бюджетних чинників. Провідна роль фінансування комунальних підприємств залишається за місцевими бюджетами, тоді як державні субвенції та власні доходи демонструють мінливість, що визначає потребу в посиленні фінансової стійкості та ефективного управління ресурсами.

На рисунку 2.2 наведено обсяг прямого бюджетного фінансування житлово-комунального господарства з місцевих бюджетів за 2020–2024 роки.

Рисунок 2.2 – Динаміка витраток з місцевих бюджетів на житлово-комунальне господарство та виконання їх планових показників протягом 2020–2024 років

Рисунок 2.2 ілюструє динаміку обсягів видатків з місцевих бюджетів та рівень їх виконання упродовж 2020–2024 років. З даних видно, що за весь період спостерігається стійке зростання видатків: з 16674,25 млн грн у 2020 році до 38682,01 млн грн у 2024 році. Найбільш різке збільшення відбулося у 2022 році коли обсяг видатків зріс порівняно з попереднім роком майже на 10 млрд грн, а також у 2024 році, коли їх величина досягла максимального рівня за весь аналізований період.

Поряд із цим рівень виконання місцевих бюджетів є більш динамічний. У 2020–2021 роках показник утримувався на високому рівні – 98,1 % та 98,24 % відповідно, що свідчить про ефективне планування та реалізацію місцевих бюджетних програм. У 2022 році відбулося істотне зниження виконання місцевих бюджетів до 88,47 %, що може бути зумовлено форс-мажорними умовами воєнного стану, перерозподілом фінансових ресурсів або змінами бюджетних пріоритетів. У 2023 році ситуація почала стабілізуватися: рівень виконання місцевих бюджетів підвищився до 92,45 %, а у 2024 р. – до 93,21 %, однак ці значення все ще не досягають показників докризового періоду.

Загалом, незважаючи на суттєве зростання обсягів видатків місцевих бюджетів у 2020–2024 роках, рівень їх виконання характеризується коливаннями в динаміці: від стабільно високих значень у 2020–2021 роках до падіння у 2022 році та поступового відновлення у 2023–2024 роках. Це свідчить про підвищення навантаження на місцеві бюджети та адаптацію системи управління фінансовими ресурсами до складних соціально-економічних умов.

У сучасних умовах функціонування комунального сектора спостерігається погіршення фінансової стійкості підприємств житлово-комунального господарства, що свідчить про наявність системних дисбалансів та потребу у своєчасному й комплексному реагуванні. Фінансовий стан більшості таких підприємств залишається критичним, що зумовлює необхідність активного залучення всіх зацікавлених сторін до вирішення наявних проблем, передусім – органів державної влади та місцевого самоврядування, які відіграють ключову роль у формуванні політики розвитку й забезпеченні ресурсної підтримки.

Для об'єктивного розуміння масштабів і характеру фінансових труднощів доцільно проаналізувати ключові показники діяльності підприємств житлово-комунального господарства, що становлять основу комунального сектору економіки. У цьому контексті важливе значення має оцінка динаміки їх фінансових показників за 2020–2024 роки, узагальнених у таблиці 2.2, оскільки саме вони дозволяють простежити глибину проблем, рівень збитковості, ефективність управління активами та здатність підприємств забезпечувати безперервність надання життєво необхідних послуг.

Таблиця 2.2 – Показники фінансового стану підприємств житлово-комунального господарства в 2020-2024 роках

Показник	Роки					Абсолютний приріст 2024 до 2020 рр., млн грн	Відносний приріст 2024 до 2020 рр., %
	2020	2021	2022	2023	2024		
Прибутки підприємств	1346	698	623	764	932	-414	-30,76
Збитки підприємств	3210	4212	6876	7624	8287	5077	158,16
Дебіторська заборгованість	14977	16359	20386	25742	33831	18854	125,89
Кредиторська заборгованість	28542	29621	35295	36647	38427	9885	34,63
Заборгованість населення за житлово-комунальні послуги	16828	18978	23735	29395	35420	18592	110,48

Джерело: побудовано за даними [39]

Дані таблиці 2.2, свідчать про системне погіршення фінансового стану підприємств житлово-комунального господарства у 2020–2024 роках. Прибутки підприємств протягом п'яти років демонстрували нестійку динаміку: після різкого падіння у 2021–2022 роках їх обсяг у 2024 році дещо зріс, однак так і не досяг рівня 2020 року, що призвело до скорочення доходів на 414 млн грн або на 30,76%. Натомість збитки комунальних підприємств щороку стрімко зростали: з 3210 млн грн у 2020 році до 8287 млн грн у 2024 році, тобто збільшилися більше

ніж у 2,5 рази. Абсолютний приріст становив 5077 млн грн, що відповідає зростанню на 158,16%. Це вказує на зростання збитковості та неефективності функціонування підприємств.

Загальна дебіторська заборгованість підприємств комунальної власності також стабільно зростала, збільшившись із 14977 млн грн у 2020 році до 33831 млн грн у 2024 році. Приріст у розмірі 18854 млн грн свідчить про погіршення платіжної дисципліни споживачів і накопичення непогашених боргів (зростання на 125,89%). Паралельно зростала й кредиторська заборгованість підприємств – з 28542 млн грн до 38427 млн грн. Її приріст склав 9885 млн грн або 34,63%, що вказує на наростання боргового навантаження та збільшення фінансових зобов'язань перед постачальниками й контрагентами.

Особливо негативною тенденцією є швидке зростання заборгованості населення за житлово-комунальні послуги – з 16828 млн грн у 2020 році до 35420 млн грн у 2024 році. Вони збільшилися на 18592 млн грн або 110,48%. Така динаміка поглиблює проблему неплатежів і впливає на платоспроможність комунальних підприємств.

Таким чином, у 2020–2024 роках фінансовий стан підприємств житлово-комунального господарства помітно погіршився: прибутки скоротилися майже на третину, тоді як збитки зросли більш ніж удвічі, що свідчить про зниження ефективності їх діяльності та посилення фінансових дисбалансів. Одночасно відбулося стрімке накопичення дебіторської й кредиторської заборгованості, що вказує на погіршення платіжної дисципліни та зростання боргового навантаження підприємств. Значне збільшення заборгованості населення за житлово-комунальні послуги додатково загострило проблему неплатежів, послабивши фінансову стабільність галузі. Сукупність цих тенденцій формує несприятливу фінансову динаміку, яка потребує комплексних заходів щодо підвищення ефективності управління, оптимізації тарифної політики та зміцнення економічних умов функціонування підприємств житлово-комунального господарства.

Однією з ключових проблем функціонування комунальних підприємств у сучасних умовах, особливо в період воєнного стану, є недостатня зацікавленість місцевих органів влади у стратегічному та ефективному використанні фінансових ресурсів для розвитку підприємств і підвищення якості послуг. Брак системного управління та інвестиційних рішень посилює фінансову нестійкість комунального сектору. Більшість підприємств, що надають послуги загального економічного інтересу – зокрема водо-, тепло- і газопостачання, поводження з побутовими відходами, а також громадський транспорт – працюють у збиток, демонструючи від'ємну рентабельність власного капіталу та активів. Це є наслідком дії регульованих тарифів, які не покривають фактичних витрат, та значного фізичного зношення основних засобів, що в окремих сферах сягає критичних значень.

У середньостроковій перспективі така негативна динаміка не дозволяє комунальним підприємствам забезпечувати модернізацію, оновлення інфраструктури та інвестувати в людський капітал. Особливо гостро проблема проявляється нині, коли підприємства працюють в умовах воєнних ризиків, руйнування інфраструктури, перебоїв у постачанні ресурсів і падіння платоспроможності населення. Високий рівень зношеності основних фондів, який становить близько 80%, у поєднанні з дефіцитом фінансування створює загрозу виникнення аварійних ситуацій, перебоїв у наданні суспільно важливих послуг, підвищення соціальної напруги та погіршення екологічного стану в містах.

У таких умовах критично важливим стає забезпечення оновлення та модернізації інфраструктури комунального господарства. Це можливо лише за умови мобілізації різних джерел фінансування, серед яких державні та місцеві бюджети, грантова підтримка, пільгові кредити українських і міжнародних фінансових інституцій, механізми лізингу та інші інструменти партнерства й залучення інвестицій. Комплексне використання цих ресурсів є необхідною умовою для відновлення стійкості комунальних підприємств, забезпечення безперебійного надання послуг та підвищення їх якості в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови.

2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти»

Комунальна установа «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради створена в 2021 році. Засновником КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» є Теофіпольська селищна рада, яка здійснює фінансування установи, її матеріально-технічне забезпечення, надає необхідні будівлі з обладнанням і матеріали, організовує будівництво і ремонт приміщень, їх господарське обслуговування.

«Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» має статус комунальної установи, утримується за рахунок коштів бюджету селищної територіальної громади, інших не заборонених законодавством надходжень та є неприбутковою установою.

Установа здійснює забезпечення ведення бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності та звітності закладів освіти (у тому числі закладів дошкільної освіти, закладів загальної середньої освіти, навчально-виховних комплексів та закладів позашкільної освіти), що фінансуються з бюджету Теофіпольської селищної ради.

Основними завданнями КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» є [40]:

- реалізація державної політики у сфері матеріально-технічного забезпечення закладів освіти;

- ведення бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності та складання звітності закладів освіти, що обслуговуються Центром;

- відображення у документах достовірної та повної інформації про господарські операції і результати діяльності, необхідної для оперативного управління бюджетними призначеннями (асигнуваннями) та фінансовими і

матеріальними (нематеріальними) ресурсами закладів освіти, що обслуговуються Центром;

- забезпечення дотримання бюджетного законодавства при взятті бюджетних зобов'язань, своєчасного подання на реєстрацію таких зобов'язань, здійснення платежів відповідно до взятих бюджетних зобов'язань, достовірного та у повному обсязі відображення операцій у бухгалтерському обліку та звітності;

- розроблення річних планів закупівель та проведення в повному обсязі процедури публічних закупівель відповідно до чинного законодавства України;

- забезпечення контролю за наявністю і рухом майна, використанням фінансових і матеріальних (нематеріальних) ресурсів відповідно до затверджених нормативів і кошторисів;

- запобігання виникненню негативних явищ у фінансово господарській діяльності, виявлення і мобілізація внутрішньогосподарських резервів;

- центр може надавати платні послуги в порядку і межах, встановлених чинним законодавством.

Згідно зі статутними положеннями, майнову базу установи становлять основні й оборотні фонди та інші матеріальні ресурси, вартість яких відображається у самостійному балансі, що ведеться центром у межах права оперативного управління. Нагляд за належним використанням і збереженням цього майна покладено на засновника – Теофіпольську селищну раду.

На основі фінансової звітності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти», яка розміщена в додатках А, Б, В, проведемо оцінку та аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за 2022-2024 роки. В таблиці 2.3 представлено аналіз динаміки активів установи в 2022-2024 роках.

У 2022–2024 роках активи установи демонстрували стабільну позитивну динаміку, що свідчить про нарощення майнового потенціалу та активізацію інвестицій в матеріально-технічну базу. Загальна вартість активів зросла з 41882 грн у 2022 році до 56182 грн у 2023 році, а надалі – до 65235 грн у 2024 році.

Таким чином, у 2023 році порівняно з 2022 роком спостерігалось збільшення активів на 14300 грн, або на 34,14%, тоді як у 2024 році їх обсяг зріс на 9053 грн, що становить приріст 16,11%. Це свідчить про систематичне розширення ресурсної бази установи.

Таблиця 2.3 – Аналіз динаміки активів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» за 2022-2024 роки

Найменування статті	Активи, грн			Абсолютне відхилення (приріст/зменшення) (+,-), грн		Відносне відхилення (приріст/зменшення) (+,-), %	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2023 р. від 2022 р.	2024 р. від 2023 р.	2023 р. від 2022 р.	2024 р. від 2023 р.
I Нефінансові активи							
Основні засоби:	41882	56182	65235	14300	9053	34,14	16,11
первісна вартість	80911	109410	127515	28499	18105	35,22	16,55
знос	39029	53228	62280	14199	9052	36,38	17,01
Усього за розділом I	41882	56182	65235	14300	9053	34,14	16,11
Всього активів	41882	56182	65235	14300	9053	34,14	16,11

Джерело: побудовано за даними додатків А, Б, В.

Основним елементом активів є нефінансові активи, передусім основні засоби, частка яких формує весь обсяг активів. Зростання вартості основних засобів є результатом збільшення їх первісної вартості, що пояснюється придбанням нових об'єктів, модернізацією та оновленням матеріальних ресурсів. Первісна вартість основних засобів збільшилась із 80911 грн у 2022 році до 109410 грн у 2023 році, а в подальшому до 127515 грн у 2024 році. Приріст у 2023 році становив 28499 грн або 35,22%, а в 2024 році – на 18105 грн або 16,55%. Динаміку основних засобів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» представлено на рисунку 2.3. Така динаміка свідчить про цілеспрямовану інвестиційну політику та оновлення матеріальної бази.

Разом із тим зростає й знос основних засобів, що є закономірним наслідком збільшення їх первісної вартості та експлуатації. Рівень зносу зріс із 39029 грн у 2022 році до 53228 грн у 2023 році, а далі – до 62280 грн у 2024 році. Приріст становив відповідно 14199 грн або 36,38% і 9052 грн або 17,01%. Хоча збільшення зносу є очікуваним, воно свідчить про необхідність подальших інвестицій у оновлення активів, щоб уникнути надмірної фізичної та моральної деградації основних фондів.

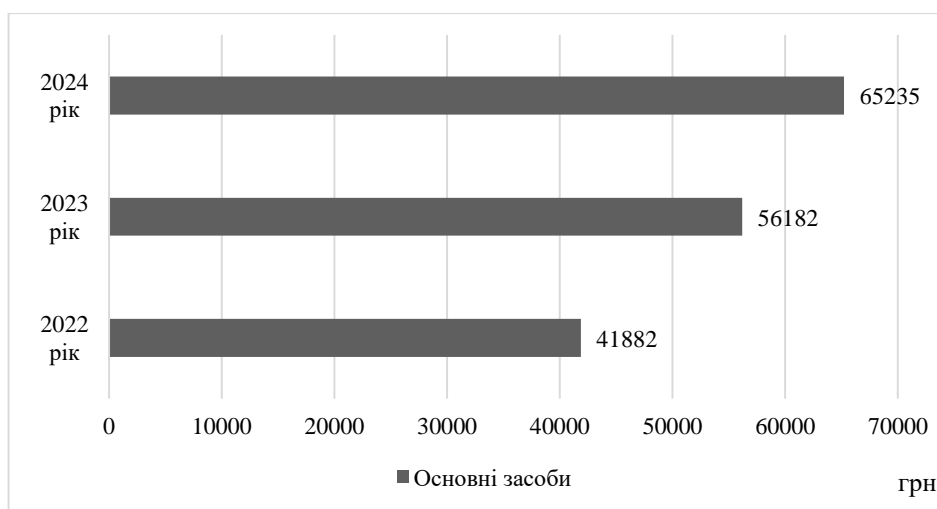

Рисунок 2.3 – Динаміка основних засобів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.3

У підсумку, загальна позитивна тенденція у динаміці активів свідчить про розширення матеріального забезпечення установи та підвищення її інвестиційної активності. Збільшення первісної вартості основних засобів перевищує темпи зростання їх зносу, що вказує на оновлення та модернізацію інфраструктури. Це є важливим фактором для підвищення ефективності фінансово-господарського обслуговування закладів освіти та забезпечення якісного виконання покладених на установу функцій.

В таблиці 2.4 наведено аналіз динаміки пасивів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти».

Таблиця 2.4 – Аналіз динаміки пасивів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» за 2022-2024 роки

Найменування статті	Пасиви, грн			Абсолютне відхилення (приріст/зменшення) (+,-), грн		Відносне відхилення (приріст/зменшення) (+,-), %	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2023 р. від 2022 р.	2024 р. від 2023 р.	2023 р. від 2022 р.	2024 р. від 2023 р.
І Власний капітал та фінансовий результат							
Внесений капітал	80911	109410	127515	28499	18105	35,22	16,55
Фінансовий результат	-39029	-53228	-62280	-14199	-9052	36,38	17,01
Усього за розділом І	41882	56182	65235	14300	9053	34,14	16,11
Всього пасивів	41882	56182	65235	14300	9053	34,14	16,11

Джерело: побудовано за даними додатків А, Б, В.

У 2022–2024 роках структура пасивів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» зазнала суттєвих змін, які відображають посилення фінансової спроможності та зростання інвестицій у діяльність установи. Загальний обсяг пасивів збільшився з 41882 грн у 2022 році до 56182 грн у 2023 році та подальшого зростання до 65235 грн у 2024 році. Абсолютний приріст у 2023 році становив 14300 грн або 4,14%, тоді як у 2024 році порівняно з 2023 роком пасиви збільшилися ще на 9053 грн або 16,11%. Така тенденція свідчить про поступове нарощування фінансових ресурсів установи.

Ключовим компонентом пасивів комунальної установи є власний капітал та фінансовий результат, у рамках якого аналізується внесений капітал та накопичений фінансовий результат. Внесений капітал у 2022–2024 роках демонструє стійке зростання: з 80911 грн у 2022 році до 109410 грн у 2023 році та до 127515 грн у 2024 році. Приріст в 2023 році становив 28499 грн (35,22%), а в 2024 році – 18105 грн (16,55%). Це свідчить про активну політику щодо оновлення матеріально-технічної бази та збільшення інвестицій у розвиток установи.

Водночас фінансовий результат має від’ємне значення протягом усіх трьох років, що відображає накопичення зносу основних засобів і відсутність покриття цих витрат через надходження. Сума фінансового результату зростає (у від’ємному значенні) з –39029 грн у 2022 році до –53 228 грн у 2023 році, а згодом до –62280 грн у 2024 році. Приріст від’ємного значення становив відповідно – 14199 грн (36,38%) та –9052 грн (17,01%). З одного боку, це є природним наслідком амортизаційних нарахувань, проте з іншого – демонструє потребу в подальшому фінансуванні для оновлення основних засобів.

Структурно власний капітал установи зростає (рисунок 2.4), оскільки темпи збільшення внесеного капіталу перевищують темпи зростання від’ємного фінансового результату. Це позитивно характеризує фінансовий стан установи, тобто внесений капітал компенсує від’ємний вплив зношення активів, забезпечуючи стабільність пасивної частини балансу.

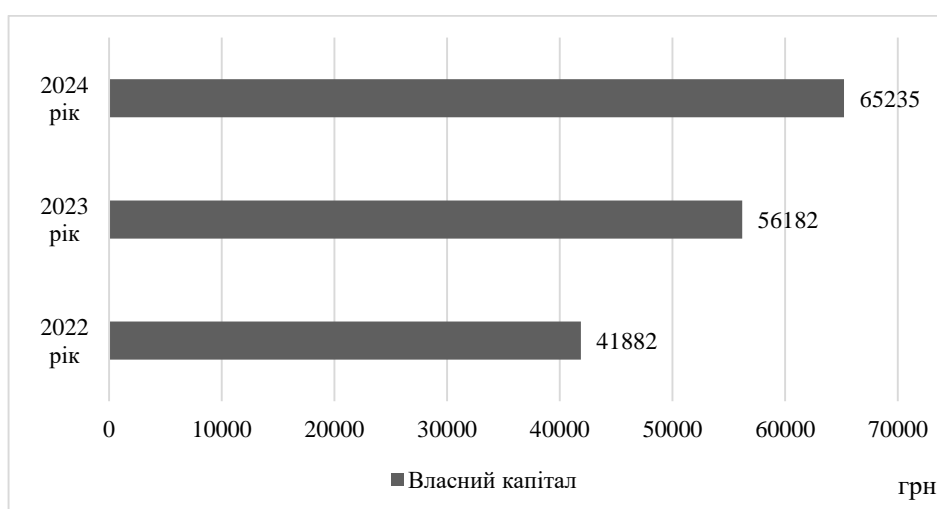

Рисунок 2.4 – Динаміка власного капіталу КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.4

Таким чином, динаміка пасивів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» у 2022–2024 роках демонструє позитивні зрушення. Збільшення внесеного капіталу свідчить про зміцнення ресурсної бази

установи та її підтримку з боку засновника, тоді як зміни у фінансовому результаті відображають необхідність подальшої модернізації матеріальних активів. Загалом структура пасивів залишається збалансованою, відповідаючи тенденції до стабільного розвитку та нарощування фінансового потенціалу установи.

Наступним етапом аналізу фінансово-господарської діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» є напрями використання фінансових ресурсів для забезпечення виконання установою її функцій і досягнення суспільно значущих цілей, визначених на рік, у межах затверджених бюджетних призначень. В таблиці 2.5 представлено аналіз динаміки основних статей кошторису КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках.

Аналіз динаміки використання коштів загального фонду КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» за 2022–2024 роки свідчить про загальну тенденцію стабільного зростання обсягів фінансування установи. Загальна сума поточних видатків у 2022 році становила 2730683,86 грн, у 2023 році зросла до 3042887,40 грн, що на 312203,54 грн або 11,43 % більше, ніж у попередньому році. У 2024 році продовжилося зростання фінансування – обсяг видатків досяг 3128513,09 грн, що на 85625,69 грн або 2,81 % перевищує показник 2023 року.

Найбільшу частку в структурі поточних видатків займають витрати на оплату праці та нарахування на заробітну плату. У 2022 році їх сума становила 2699248,86 грн, у 2023 році – 2965118,89 грн, що на 265870,03 грн або 9,85 % більше порівняно з 2022 роком. У 2024 році ці видатки зросли до 3037751,65 грн, а їх приріст склав 72632,76 грн або 2,45 % відносно 2023 року.

Безпосередньо оплата праці працівників у 2022 році становила 2250877,81 грн, а у 2023 році зросла до 2456102,71 грн, що відповідає збільшенню на 205224,90 грн або 9,12 %. У 2024 році показник досяг 2513720,33 грн, продемонструвавши подальше зростання на 57617,62 грн або 2,35 %. Таким чином, позитивна динаміка фонду оплати праці є основним чинником загального збільшення поточних видатків.

Таблиця 2.5 – Аналіз динаміки використання коштів загального фонду КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках

Показник	Надійшло коштів за звітний період (рік), грн			Абсолютне відхилення (приріст/зменшення) (+,-), грн		Відносне відхилення (приріст/зменшення) (+,-), %	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2023 р. від 2022 р.	2024 р. від 2023 р.	2023 р. від 2022 р.	2024 р. від 2023 р.
Видатки та надання кредитів							
Поточні видатки, усього	2730683,86	3042887,40	3128513,09	312203,54	85625,69	11,43	2,81
Оплата праці і нарахування на заробітну плату, з них:	2699248,86	2965118,89	3037751,65	265870,03	72632,76	9,85	2,45
оплата праці	2250877,81	2456102,71	2513720,33	205224,9	57617,62	9,12	2,35
нарахування на оплату праці	448371,05	50016,18	524031,32	-398354,87	474015,14	-88,84	947,72
Використання товарів і послуг, з них	31435,00	77768,51	90761,44	46333,51	12992,93	147,39	16,71
предмети, матеріали, обладнання та інвентар	28700,00	44952,51	60953,84	16252,51	16001,33	56,63	35,60
оплата послуг (крім комунальних)	2735,00	32816,00	29188,00	30081	-3628	1099,85	-11,06
Видатки на відрядження	0,0	0,0	619,60	0	619,6	0	100,0

Джерело: побудовано за даними [18]

Витрати на нарахування на оплату праці у 2022 році становили 448371,05 грн, однак у 2023 році вони різко скоротилися до 50016,18 грн, що означало зменшення на 398354,87 грн або 88,84 %. У 2024 році цей показник істотно зріс і досяг 524031,32 грн, що на 474015,14 грн або 947,72 % більше порівняно з 2023 роком. Такі значні коливання свідчать про істотні зміни в механізмі нарахувань або особливості відображення соціальних відрахувань у бухгалтерському обліку у різні роки. Видатки на використання товарів та послуг демонструють стабільну тенденцію до збільшення. У 2022 році вони становили всього 31435,00 грн, у

2023 році зросли до 77768,51 грн, що на 46333,51 грн або 147,39 % більше. У 2024 році фінансування цієї статті сягнуло 90761,44 грн, збільшившись на 12992,93 грн або 16,71 % порівняно з попереднім роком. Це відображає підвищену потребу в матеріально-технічному забезпеченні установи.

Зокрема, витрати на придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю зросли з 28700,00 грн у 2022 році до 44952,51 грн у 2023 році (приріст 16252,51 грн або 56,63 %), а в 2024 році – до 60953,84 грн, що ще на 16001,33 грн або 35,60 % більше. Така динаміка свідчить про активніше оновлення та підтримку матеріальної бази установи.

Витрати на оплату послуг (крім комунальних) у 2022 році становили лише 2735,00 грн, тоді як у 2023 році вони різко зросли до 32816,00 грн, що відповідає збільшенню на 30081,00 грн або 1099,85 %. У 2024 році витрати скоротилися до 29188,00 грн, тобто зменшилися на 3628,00 грн або 11,06 %, що може свідчити про оптимізацію закупівлі послуг або завершення певних договірних зобов'язань.

Витрати на відрядження у 2022–2023 роках були відсутні, однак у 2024 році склали 619,60 грн, що свідчить про відновлення ділової активності, пов'язаної з підвищенням кваліфікації персоналу, участю в координаційних заходах та обміні досвідом.

Загалом проведений аналіз демонструє поступове нарощування обсягів фінансування загального фонду, при збереженні пріоритетності витрат на оплату праці. Водночас зростає роль видатків на матеріально-технічне забезпечення та послуги, що вказує на прагнення комплексного розвитку установи та підвищення якості її функціонування.

В таблиці 2.6 представлено аналіз структури видатків КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках.

Структурний аналіз поточних видатків за 2022–2024 роки свідчить, що фінансування діяльності КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» має чітко виражену соціальну спрямованість та орієнтованість на забезпечення оплати праці персоналу установи. Поточні видатки упродовж

усіх років займали 100 % структури бюджету, що свідчить про збереження стабільних обсягів фінансування основної діяльності установи без істотних змін в організації бюджетних потоків.

Таблиця 2.6 – Аналіз складу і структури видатків КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Частка у активах, %			Зміни в структурі, в.п.	
				2022 рік	2023 рік	2024 рік	2023/ 2022	2024/ 2023
Поточні видатки, усього	2730683,86	3042887,40	3128513,09	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0
Оплата праці і нарахування на заробітну плату, з них:	2699248,86	2965118,89	3037751,65	98,85	97,44	97,10	-1,40	-0,35
оплата праці	2250877,81	2456102,71	2513720,33	82,43	80,72	80,35	-1,71	-0,37
нарахування на оплату праці	448371,05	50016,18	524031,32	16,42	1,64	16,75	-14,78	15,11
Використання товарів і послуг, з них	31435,00	77768,51	90761,44	1,15	2,56	2,90	1,40	0,35
предмети, матеріали, обладнання та інвентар	28700,00	44952,51	60953,84	1,05	1,48	1,95	0,43	0,47
оплата послуг (крім комунальних)	2735,00	32816,00	29188,00	0,10	1,08	0,93	0,98	-0,15
Видатки на відрядження	0,0	0,0	619,60	0,00	0,00	0,02	0,00	0,02

Джерело: побудовано за даними [18]

Найбільшу питому вагу в структурі поточних витрат впродовж усього періоду займають видатки на оплату праці та нарахування на заробітну плату. У 2022 році ця стаття формувала 98,85 % сукупних видатків, у 2023 році її частка зменшилася до 97,44 %, а у 2024 році – до 97,10 %. Отже, за три роки загальна частка витрат на оплату праці у структурі бюджету зменшилася майже на 1,75 в.п., що свідчить про поступову, хоча й незначну диверсифікацію напрямів

фінансування на користь матеріально-технічного забезпечення та споживання послуг.

У розрізі складових цієї групи найбільш суттєвою є оплата праці. Її частка у 2022 році становила 82,43 %, у 2023 році – 80,72 %, а у 2024 році – 80,35 %. Незважаючи на зростання абсолютних сум фонду оплати праці з року в рік, відносна вага цієї статті поступово зменшується. Це зумовлено тим, що достатньо швидкими темпами збільшуються інші статті видатків, передусім витрати на матеріально-технічне забезпечення та послуги. Таким чином, закономірним є поступовий перерозподіл бюджетних ресурсів із виключно зарплатного фінансування у бік комплексного забезпечення діяльності закладів освіти.

Особливо помітні структурні коливання спостерігаються щодо нарахунків на оплату праці. У 2022 році вони формували 16,42 % всіх видатків, у 2023 році їх частка різко зменшилася до 1,64 % (зниження на 14,78 в.п.), а у 2024 році знову істотно зросла – до 16,75 % (підвищення одразу на 15,11 в.п.). Така нестабільність структури може бути пов'язана зі специфікою розподілу фінансових ресурсів між бюджетними програмами у різні роки.

Помірне, але стабільне зростання частки у структурі поточних видатків спостерігається щодо використання товарів і послуг. Якщо у 2022 році відповідна стаття становила лише 1,15 %, то у 2023 році її частка зросла до 2,56 %, а у 2024 році досягла 2,90 %. Сумарне збільшення питомої ваги за період склало 1,75 в.п., що свідчить про посилення уваги установи до питань матеріально-технічного забезпечення установи та супровідних господарських процесів.

В межах цієї групи найбільш вагомими є витрати на придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю. Їх частка зросла з 1,05 % у 2022 році до 1,48 % у 2023 році та 1,95 % у 2024 році. Така динаміка означає не тільки збільшення обсягу фінансування цих потреб, але й підвищення їх пріоритетності у загальній системі бюджетних витрат, що позитивно характеризує процеси оновлення матеріально-технічної бази установи.

Стаття оплати послуг (крім комунальних) до 2023 року займала незначне місце в структурі видатків. У 2022 році її частка становила лише 0,10 %, але вже у 2023 році зросла до 1,08 %, що означає приріст майже на 1 в.п. У 2024 році відбувалося деяке скорочення питомої ваги цієї статті до 0,93 %, що може свідчити про оптимізацію договірних витрат, завершення окремих проектів або перенесення частини послуг у внутрішній виробничий процес установи.

Витрати на відрядження у 2022–2023 роках були відсутні, а у 2024 році з'явилися у структурі витрат із мінімальною часткою 0,02 %. На рисунку 2.5 представлено структуру основних статей видатків КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках.

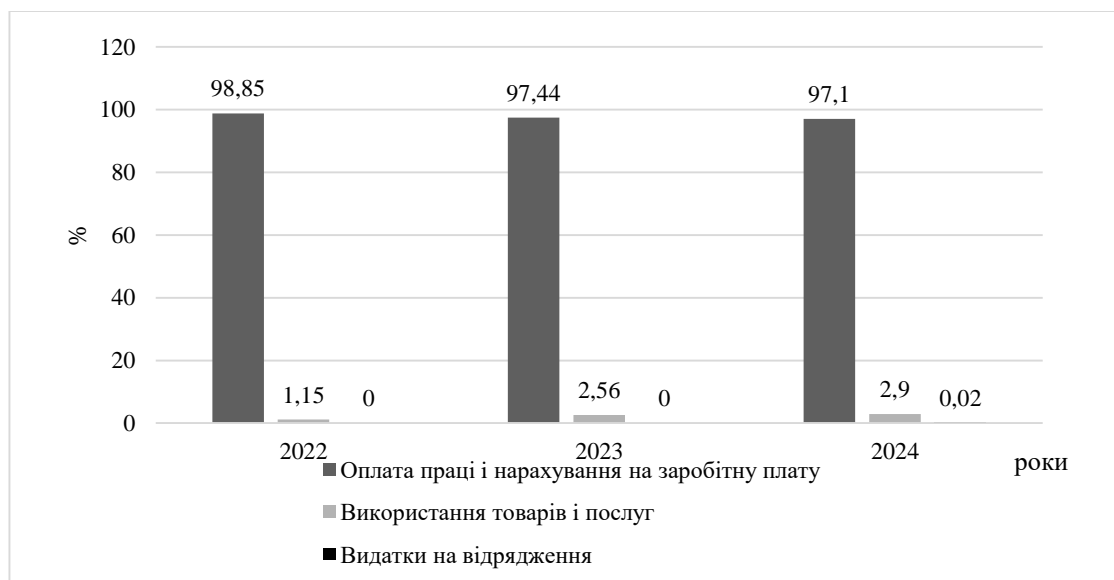

Рисунок 2.5 – Структура основних статей видатків КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» у 2022-2024 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.6

Загалом структурний аналіз видатків КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» показує, що протягом 2022–2024 років фінансові ресурси установи все ще концентруються переважно на забезпеченні виплати заробітної плати та соціальних нарахувань, однак поступово відбувається зміна пропорцій на користь матеріально-технічної

складової та господарського забезпечення діяльності. Це свідчить про перехід від виключно соціально зорієнтованої моделі фінансування до більш збалансованої структури поточних видатків, спрямованої на підвищення ефективності функціонування інфраструктури установи в цілому.

У результаті проведеного аналізу фінансово-господарської діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради за 2022–2024 роки встановлено, що установа стабільно функціонує та послідовно нарощує свій ресурсний і фінансовий потенціал. Діяльність Центру здійснюється відповідно до визначених статутних завдань, спрямованих на забезпечення якісного бухгалтерського обслуговування закладів освіти, дотримання бюджетної дисципліни, ефективне управління майном і фінансовими ресурсами громади та реалізацію державної політики у сфері матеріально-технічного забезпечення освітньої галузі.

Аналіз активів засвідчив стійку позитивну динаміку майнового стану установи. Протягом досліджуваного періоду загальна вартість активів зростає більш ніж у півтора рази, що зумовлено насамперед збільшенням первісної вартості основних засобів унаслідок оновлення та модернізації матеріально-технічної бази. Темпи зростання первісної вартості випереджали темпи накопичення зносу, що є позитивною тенденцією та свідчить про відновлення виробничого потенціалу установи. Водночас збереження тенденції зростання зносу основних засобів актуалізує потребу в подальших інвестиціях з метою недопущення погіршення технічного стану активів у майбутньому.

Дослідження пасивів показало посилення фінансової спроможності установи за рахунок зростання внесеного капіталу та спрямування бюджетних коштів на розвиток матеріальної бази. Наявність від'ємного фінансового результату є наслідком амортизаційних відрахувань та не свідчить про збитковість установи в традиційному розумінні, оскільки вона має неприбутковий статус. Важливим є те, що темпи приросту внесеного капіталу перевищують збільшення негативного фінансового результату, забезпечуючи

збалансованість пасивної частини балансу та фінансову стабільність установи загалом.

Аналіз динаміки використання коштів загального фонду підтвердив тенденцію стабільного зростання обсягів бюджетного фінансування. Основну частину видатків традиційно становлять витрати на оплату праці та пов'язані з нею нарахування, що свідчить про соціальну спрямованість діяльності установи та залежність її функціонування від кадрового потенціалу. Водночас спостерігається поступове збільшення фінансування матеріально-технічних потреб і послуг, що демонструє перехід від виключно зарплатної моделі використання коштів до комплексного підходу в забезпеченні діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти».

Структурний аналіз видатків підтвердив домінування витрат на оплату праці у загальному бюджеті, проте встановлено тенденцію до незначного скорочення їх питомої ваги за рахунок зростання частки витрат на придбання матеріалів, обладнання, інвентарю та оплату послуг. Такий перерозподіл ресурсів є економічно обґрунтованим та свідчить про посилення уваги до розвитку матеріально-технічної бази, що сприяє підвищенню ефективності фінансово-господарського обслуговування закладів освіти. Виявлені коливання у структурі нарахувань на оплату праці пов'язані зі специфікою облікових операцій та особливостями бюджетного фінансування в окремі роки.

Загалом результати аналізу дозволяють дійти висновку, що КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» характеризується стабільним фінансово-майновим станом, поступовим зміцненням матеріально-технічної бази та раціональною структурою використання бюджетних коштів. Установа ефективно виконує покладені на неї функції щодо фінансового супроводу закладів освіти громади та має позитивний потенціал подальшого розвитку за умови збереження стабільної підтримки з боку засновника й послідовної інвестиційної політики в оновлення основних засобів.

3 ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ПРИКЛАДІ КУ «ЦЕНТР ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ»

Діючий механізм фінансування діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» ґрунтується на кошторисному методі планування та використання бюджетних коштів, який реалізується відповідно до вимог чинного бюджетного законодавства України. Фінансове забезпечення установи здійснюється виключно на підставі затвердженого кошторису доходів і видатків, який виступає основним фінансовим планом діяльності підприємства та визначає граничні обсяги фінансових ресурсів, напрями їх цільового спрямування і порядок використання у межах бюджетного року. Саме кошторис регламентує усі фінансові операції установи, встановлюючи взаємозв'язок між плановими показниками фінансування та їх фактичним виконанням, що забезпечує дотримання принципів законності, цільового використання та фінансової дисципліни.

Кошторис доходів і видатків формується на підставі затверджених бюджетних призначень, прогнозної чисельності персоналу, обсягів матеріально-технічного забезпечення та потреб КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти», яка є неприбутковою організацією та фінансується з бюджету Теофіпольської селищної ради.

Важливе місце у механізмі кошторисного фінансування займає система контролю та звітності, яка передбачає постійний моніторинг стану надходження та використання бюджетних коштів, контроль за дотриманням встановлених лімітів і своєчасним здійсненням платежів, а також обов'язкове складання фінансової та бюджетної звітності. Такий підхід забезпечує прозорість діяльності установи, своєчасне виявлення можливих відхилень між плановими

та фактичними показниками та формування підстав для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації фінансових потоків.

Таким чином, кошторис виступає не лише формальним фінансовим документом, але й ключовим інструментом управління фінансовими ресурсами установи, оскільки саме через нього реалізуються планування, розподіл, використання та контроль бюджетних коштів, необхідних для стабільного функціонування Центру та належного забезпечення його статутної діяльності.

З огляду на визначальну роль кошторису у формуванні ресурсної бази установи, перейдемо до детальнішого аналізу доходів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти», який дасть змогу оцінити обсяги та структуру джерел фінансування, динаміку бюджетних асигнувань, ступінь стабільності доходної частини кошторису, а також рівень фінансової залежності установи від коштів місцевого бюджету та можливості диверсифікації надходжень. Динаміка доходів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» представлена на рисунку 3.1.

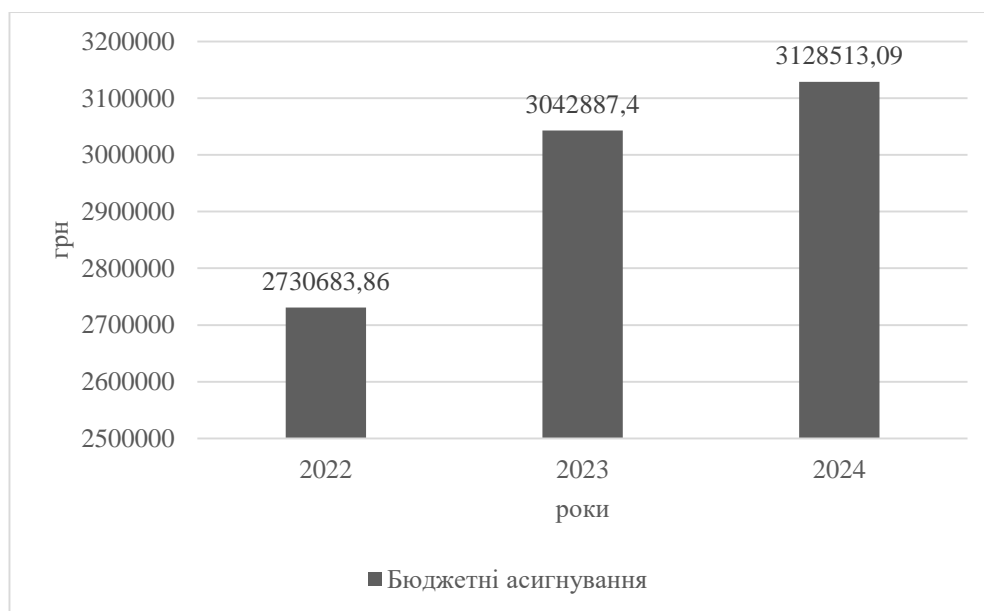

Рисунок 3.1 – Динаміка доходів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» за 2022-2024 роки

Джерело: побудовано за даними [18]

Поданий рисунок відображає динаміку обсягів бюджетних асигнувань, спрямованих на фінансування діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» у 2022–2024 роках. Аналіз даних свідчить про сталу тенденцію до зростання фінансового забезпечення установи протягом усього досліджуваного періоду, що позитивно позначається на можливостях виконання покладених на неї функцій та розвитку матеріально-технічної бази.

У 2022 році обсяг бюджетних асигнувань становив 2730683,86 грн. У 2023 році фінансування помітно зросло і досягло 3042887,40 грн, що означає абсолютний приріст у сумі 312203,54 грн або 11,43 % порівняно з попереднім роком. Зазначене збільшення бюджетних видатків свідчить про посилення уваги органів місцевого самоврядування до потреб установи та необхідності належного фінансового забезпечення діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в умовах зростання видатків на оплату праці, соціальні нарахування та поточне утримання установ.

У 2024 році тенденція зростання фінансування збереглася, однак темпи приросту дещо сповільнилися. Обсяг бюджетних асигнувань досяг 3128513,09 грн, що на 85625,69 грн або 2,81 % більше, ніж у 2023 році. Сповільнення темпів зростання може свідчити про певну стабілізацію бюджетного планування та вихід обсягів фінансування на відносно оптимальний рівень, який відповідає поточним потребам установи, або ж про обмежені можливості до подальшого значного нарощування бюджетних ресурсів у межах місцевого бюджету.

Загалом за три роки сукупний обсяг бюджетних асигнувань збільшився на 397829,23 грн, що становить приблизно 14,57 % приросту від рівня 2022 року. Такі показники характеризують позитивну динаміку фінансової підтримки діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» та формують базу для стабільного функціонування установи. Поступове розширення фінансування забезпечує можливість своєчасної виплати заробітної плати персоналу, покриття обов'язкових соціальних нарахувань, збільшення витрат на матеріально-технічне забезпечення та оплату необхідних послуг. Водночас наявна динаміка свідчить також про збереження високої залежності

установи від бюджетного фінансування, оскільки саме бюджетні асигнування залишаються основним джерелом формування доходів кошторису.

Отже, аналіз рисунка показує, що у 2022–2024 роках діяльність КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» супроводжувалася стабільним зростанням бюджетних асигнувань, які виступають ключовим джерелом фінансових ресурсів установи та забезпечують умови для виконання її основних статутних завдань і подальшого розвитку.

В таблиці 3.1 здійснено аналіз динаміки фінансування видатків КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках.

Таблиця 3.1 – Аналіз динаміки фінансування видатків КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках

Показник	Роки, грн								
	2022			2023			2024		
	Затверджено на звітний період	Надійшло коштів	Абсолютне відхилення	Затверджено на звітний період	Надійшло коштів	Абсолютне відхилення	Затверджено на звітний період	Надійшло коштів	Абсолютне відхилення
Поточні видатки, усього	2740756,0	2730683,9	-10072,1	3043979,0	3042887,4	-1091,6	3250825,0	3128513,2	-122312
Оплата праці і нарахування на заробітну плату, з них:	2709056,0	2699248,8	-9807,2	2965979,0	2965118,8	-860,2	3158825,0	3037751,7	-121073
оплата праці	2250940,0	2250877,8	-62,2	2456945,0	2456102,7	-842,3	2606950,0	2513720,3	-93229,7
нарахування на оплату праці	458116,0	448371,0	-9745	509034,0	509016,2	-17,8	551875,0	524031,3	-27843,7
Використання товарів і послуг, з них	31700,0	31435,0	-265	78000,0	77768,5	-231,5	92000,0	90761,4	-1238,6
предмети, матеріали, обладнання та інвентар	28700,0	28700,0	0	45000,0	44952,5	-47,5	62000,0	60953,9	-1046,1
оплата послуг (крім комунальних)	3000,0	2735,0	-265	33000,0	32816,0	-184	29300,0	29188,0	-112
Видатки на відрядження	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	700,0	619,6	-80,4
Інші видатки	31700,0	0,0	-31700	78000,0	0,0	-78000	92000,0	0,0	-92000

Джерело: побудовано за даними [18]

Порівняльний аналіз планових і фактичних показників фінансування видатків КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» за 2022–2024 роки свідчить про високий рівень дисципліни бюджетного виконання, оскільки обсяги фактичного фінансування у всі роки були максимально наближені до затверджених кошторисних призначень, а відхилення мали незначний характер та переважно є негативними, тобто фактичні надходження коштів дещо не дотягують до планових показників.

У 2022 році загальний обсяг затверджених поточних видатків становив 2740756,00 грн, тоді як фактично профінансовано 2730683,90 грн, що спричинило відхилення у сумі –10072,10 грн. Це означає, що виконання кошторису за сукупними видатками становило понад 99,6 %, що свідчить про майже повну реалізацію затверджених бюджетних призначень. Основна частка видатків у структурі бюджету припадала на оплату праці та нарахування. За цією статтею при плані 2709056,00 грн фактично було освоєно 2699248,80 грн, відхилення склало –9807,20 грн. Безпосередньо фонд оплати праці був виконаний практично повністю. При запланованих 2250940,00 грн фактично виплачено 2250877,80 грн, що призвело до мінімального відхилення в сумі лише –62,20 грн. Витрати на нарахування на заробітну плату також були профінансовані майже в повному обсязі. При плані 458116,00 грн фактично використано 448371,00 грн, недофінансування становило –9745,00 грн.

Витрати на використання товарів і послуг у 2022 році виконано на високому рівні. При затверджених 31700,00 грн профінансовано 31435,00 грн, відхилення склало лише –265,00 грн. У тому числі видатки на придбання предметів, матеріалів та інвентарю були профінансовані повністю – 28700,00 грн, без будь-яких відхилень. За статтею оплати послуг (крім комунальних) спостерігалось таке ж незначне недовиконання плану – –265,00 грн. Витрати на службові відрядження не передбачалися кошторисом і фактично не здійснювалися. Водночас планові інші видатки у сумі 31700,00 грн профінансовані не були, що спричинило повне відхилення на вказану суму.

У 2023 році рівень виконання кошторисних призначень залишився високим. При затвердженому загальному обсязі поточних видатків 3043979,00 грн фактично було профінансовано 3042887,40 грн, а відхилення склало лише – 1091,60 грн, що практично відповідає повному виконанню плану (99,96 %). За статтею оплати праці та нарахувань при плані 2965979,00 грн фактично освоєно 2965118,80 грн, відхилення становило –860,20 грн. Безпосередньо фонд оплати праці був профінансований при запланованому в 2456945,00 грн на суму 2456102,70 грн (відхилення склало –842,30 грн), а нарахування на зарплату – майже точно за планом, відхилення склало лише –17,80 грн.

Використання товарів та послуг профінансовано у сумі 77768,50 грн при запланованих 78000,00 грн, недовиконання склало –231,50 грн. Закупівля матеріалів та інвентарю склала 44952,50 грн при плані 45000,00 грн (відхилення склало –47,50 грн), оплата послуг – 32816,00 грн при 33000,00 грн запланованих коштів (відхилення склало –184,00 грн). Витрати на відрядження фактично не здійснювалися при відсутності планових призначень. Аналогічно до попереднього року, інші видатки, заплановані у сумі 78000,00 грн, не були профінансовані взагалі, що сформувало відповідне повне відхилення.

У 2024 році спостерігається найсуттєвіше абсолютне відхилення між запланованими і фактичними видатками установи за весь досліджуваний період. За умови затвердження поточних видатків у сумі 3250825,00 грн, фактично було профінансовано 3128513,20 грн, що призвело до недоосвоєння коштів на – 122312,00 грн, або близько 96,2 % виконання плану. Найбільше відхилення сформувалося за статтею оплати праці та нарахувань. При запланованих 3158825,00 грн освоєно 3037751,70 грн, різниця склала –121073,00 грн. Основний вплив мала саме оплата праці – фактичні виплати становили 2513720,30 грн при затверджених 2606950,00 грн, що спричинило недофінансування в сумі –93229,70 грн. За нарахуваннями на оплату праці відхилення склало –27843,70 грн.

Витрати на використання товарів і послуг у 2024 році виконані практично повністю. При плані 92000,00 грн фактично профінансовано 90761,40 грн,

відхилення склало –1238,60 грн. За придбанням матеріалів та інвентарю виконання становило 60953,90 грн проти планових 62000,00 грн (відхилення склало –1046,10 грн), а за оплатою послуг – 29188,00 грн при затверджених 29300,00 грн (відхилення склало –112,00 грн). Вперше за досліджуваний період було передбачено фінансування службових відряджень. При затвердженому плані 700,00 грн фактично використано 619,60 грн, що забезпечило відхилення в сумі –80,40 грн. Інші видатки, як і в попередні роки, не були профінансовані, що сформувало недовиконання на суму 92000,00 грн.

Узагальнюючи результати аналізу, можна стверджувати, що виконання кошторису КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» у 2022–2023 роках характеризувалося майже повною відповідністю планових і фактичних показників, що свідчить про належний рівень планування та фінансової дисципліни. У 2024 році відмічено збільшення обсягів недофінансування, особливо за фондом оплати праці та соціальних нарахуваннях, що може бути зумовлено змінами штатної чисельності, економією фонду заробітної плати або коригуванням бюджетних призначень упродовж року. Водночас видатки на матеріально-технічне забезпечення демонструють стабільно високий рівень виконання кошторисних планів та достатню точність бюджетного прогнозування.

У сучасних умовах обмеженості бюджетних ресурсів та зростання вимог до якості комунальних послуг особливої актуальності набуває питання формування дієвого механізму фінансового забезпечення комунальних підприємств. З метою комплексного відображення його структурних елементів, взаємозв'язків і функціонального призначення доцільно розглянути узагальнену схему такого механізму, яка представлена на рисунку 3.2.

Поданий рисунок ілюструє узагальнену модель механізму фінансового забезпечення підприємств комунальної власності, яка відображає структуру, основні суб'єкти та об'єкти впливу, мету функціонування, ключові завдання, джерела та форми фінансування, а також інструментальну базу регулювання фінансових потоків у сфері комунального господарства.

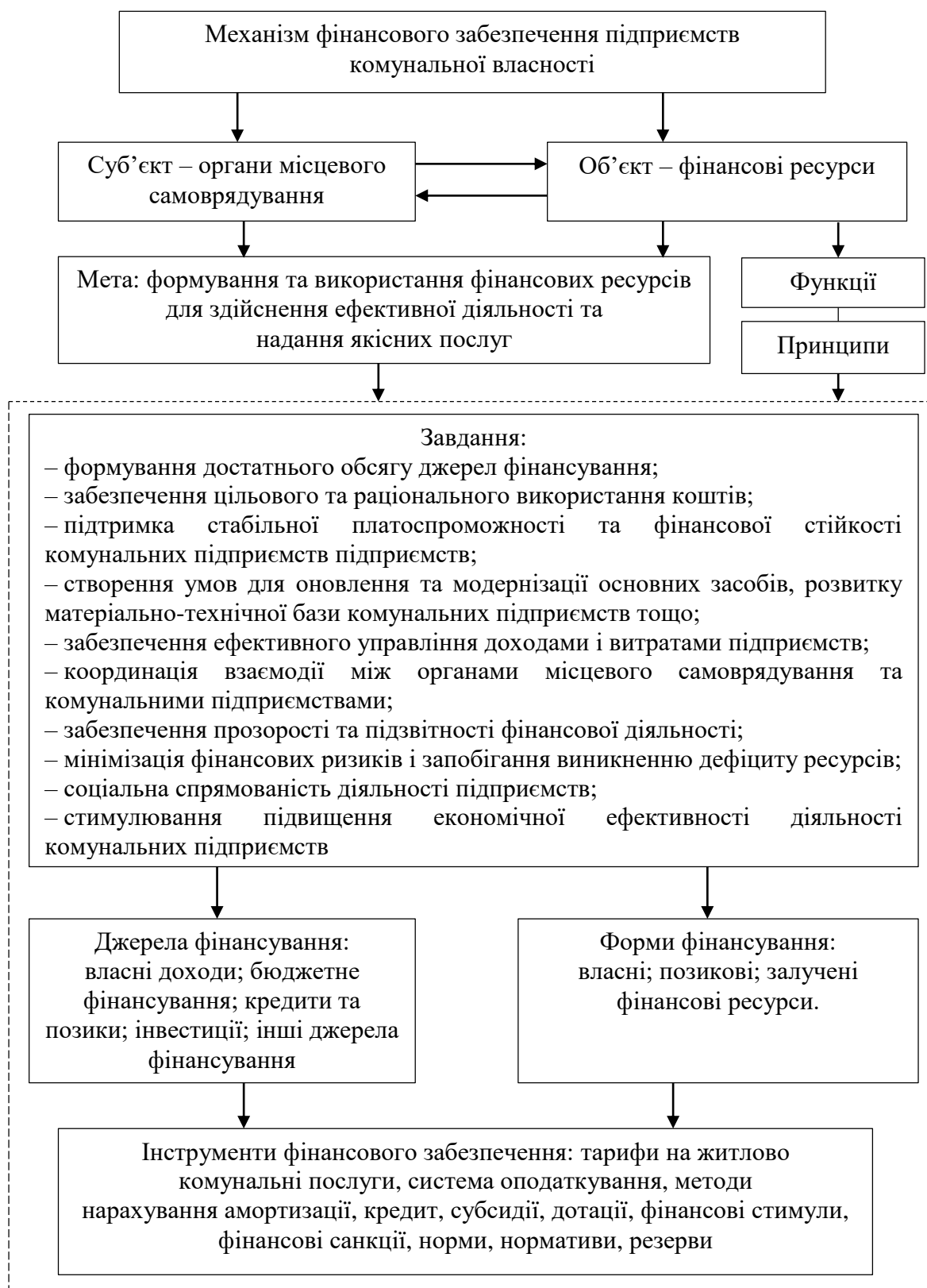

Рисунок 3.1 – Механізм фінансового забезпечення підприємств комунальної власності

Джерело: побудовано автором

Центральним елементом механізму є взаємодія суб'єкта та об'єкта управління фінансовими ресурсами. Суб'єктом виступають органи місцевого самоврядування, які здійснюють планування, регулювання, контроль і координацію фінансової діяльності комунальних підприємств. Саме на них покладено функції формування бюджетної політики у межах територіальної громади, затвердження фінансових планів підприємств, визначення розмірів бюджетної підтримки, контролю ефективності використання коштів та дотримання фінансової дисципліни. Об'єктом управління у межах даного механізму є фінансові ресурси підприємств комунальної власності – сукупність грошових фондів, які використовуються для фінансування поточної діяльності, виплати заробітної плати, розрахунків з постачальниками, оновлення основних засобів та реалізації інвестиційних проєктів.

Метою функціонування даного механізму визначено формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення ефективної господарської діяльності комунальних підприємств і надання якісних житлово-комунальних та соціальних послуг населенню. Досягнення цієї мети передбачає гармонійне поєднання економічної результативності підприємств з виконанням їх важливої соціальної функції у системі місцевого господарства [6, с. 94].

Реалізація механізму передбачає виконання комплексу взаємопов'язаних завдань, основними серед яких є [22, с. 133]:

- формування достатнього обсягу фінансових ресурсів, необхідних для виконання статутних завдань комунальних підприємств, підтримки їх операційної діяльності та реалізації інвестиційних програм розвитку;

- забезпечення цільового та раціонального використання коштів, отриманих із місцевих бюджетів, власних доходів підприємств, кредитних ресурсів і грантового фінансування відповідно до затверджених фінансових планів та кошторисів;

- підтримка стабільної платоспроможності та фінансової стійкості підприємств, що дозволяє своєчасно здійснювати розрахунки з постачальниками, бюджетами, персоналом та іншими контрагентами;

– створення умов для оновлення та модернізації основних засобів, розвитку матеріально-технічної бази комунальних підприємств, упровадження енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій;

– забезпечення ефективного управління доходами і витратами підприємств, спрямованого на оптимізацію собівартості послуг, удосконалення тарифної політики та підвищення фінансової результативності діяльності;

– координація взаємодії між органами місцевого самоврядування та комунальними підприємствами у процесі планування, розподілу, контролю та використання фінансових ресурсів;

– забезпечення прозорості та підзвітності фінансової діяльності, що передбачає ведення достовірного бухгалтерського обліку, складання фінансової та бюджетної звітності, проведення фінансового контролю та аудиту;

– мінімізація фінансових ризиків і запобігання виникненню дефіциту ресурсів, шляхом прогнозування фінансових потоків, створення резервів, диверсифікації джерел надходжень і впровадження механізмів фінансового планування;

– соціальна спрямованість діяльності підприємств, яка полягає в забезпеченні доступності та безперервності життєво необхідних комунальних послуг для населення незалежно від рівня прибутковості окремих напрямів діяльності;

– стимулювання підвищення економічної ефективності діяльності комунальних підприємств, упровадження сучасних методів фінансового менеджменту, бюджетування та контролінгу [37, с. 133].

Фінансове наповнення механізму здійснюється через залучення різних джерел фінансування, до яких належать власні доходи підприємств (виручка від надання послуг), бюджетні асигнування (субсидії, дотації, компенсації різниці в тарифах), банківські кредити та позики, інвестиційні кошти, у тому числі грантові та міжнародні програми підтримки, а також інші дозволені законодавством джерела. Залучені ресурси можуть використовуватись у межах різних форм фінансування – власного фінансування, позикового та залученого

капіталу, що дозволяє гнучко поєднувати фінансові інструменти залежно від потреб підприємств та можливостей місцевого бюджету.

Окреме місце у структурі механізму займають інструменти фінансового забезпечення, які забезпечують практичну реалізацію його завдань. До них належать тарифи на житлово-комунальні послуги як основне джерело власних доходів підприємств; система оподаткування; механізм нарахування амортизації для фінансування відтворення основних засобів; кредитні інструменти; бюджетні субсидії та дотації; фінансові стимули й санкції; економічні нормативи, ліміти та стандарти витрат; створення резервних фондів для покриття фінансових ризиків і забезпечення безперервності діяльності підприємств [4, с. 105].

Запропонований механізм фінансового забезпечення є багатоелементною, цілісною системою, у якій поєднуються управлінські, фінансово-економічні та соціальні складові. Його ефективне функціонування забезпечує стабільну діяльність комунальних підприємств, сприяє підвищенню якості та безперервності надання послуг населенню, формує умови для модернізації комунальної інфраструктури та зміцнення фінансової спроможності територіальних громад.

Застосування механізму фінансового забезпечення підприємств комунальної власності у діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» реалізується через поєднання управлінських, планово-фінансових і контрольних інструментів, спрямованих на формування та ефективне використання бюджетних ресурсів, необхідних для забезпечення статутної діяльності установи. Відповідно до поданої схеми, суб'єктом управління фінансовими ресурсами установи виступають органи місцевого самоврядування – Теофіпольська селищна рада та її виконавчі органи, які здійснюють затвердження бюджетних призначень, формування кошторису, визначення обсягів фінансування та контроль за дотриманням вимог бюджетного законодавства. Об'єктом управління у межах механізму є фінансові ресурси Центру, що формуються виключно за рахунок бюджетних асигнувань

загального фонду місцевого бюджету та використовуються для забезпечення оплати праці персоналу, здійснення соціальних нарахувань, матеріально-технічного забезпечення діяльності та оплати господарських послуг.

Практична реалізація механізму відбувається через кошторисний метод фінансування, який виступає базовою формою планування і розподілу фінансових ресурсів бюджетної установи. Кошторис доходів і видатків визначає граничні обсяги надходжень, напрями їх цільового використання, деталізує структуру витрат за економічною класифікацією та слугує основою для проведення усіх фінансових операцій установи протягом бюджетного року. Саме через кошторис у діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» реалізуються основні завдання механізму фінансового забезпечення: формування достатніх ресурсів для забезпечення операційної діяльності, раціональний розподіл коштів між пріоритетними статтями видатків, підтримання платоспроможності та фінансової стабільності установи.

Застосування принципів фінансового забезпечення – цільового використання коштів, економності, плановості, підзвітності та прозорості – знаходить відображення у практиці щомісячного контролю за виконанням кошторису та системі фінансової і бюджетної звітності. Постійний моніторинг планових і фактичних надходжень та витрат дозволяє своєчасно виявляти відхилення, коригувати показники фінансування та забезпечувати повну відповідність бюджетних операцій вимогам чинного законодавства.

Фінансові інструменти, передбачені загальною моделлю механізму, у діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» реалізуються переважно у формі бюджетних асигнувань як основного джерела фінансування, застосування нормативів витрат на оплату праці, порядку нарахування соціальних внесків, використання лімітів бюджетних призначень, а також форм обов'язкової звітності та внутрішнього фінансового контролю. Оскільки установа є неприбутковою, тарифні та кредитні інструменти характерні для комунальних підприємств комерційного типу не застосовуються, а

інвестиційна діяльність обмежується бюджетним фінансуванням оновлення матеріально-технічної бази.

Таким чином, механізм фінансового забезпечення у діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» функціонує як цілісна система управління бюджетними ресурсами, що охоплює планування, розподіл, використання та контроль фінансових потоків. Його застосування забезпечує відносно високий рівень фінансової дисципліни, стабільність виконання кошторисних планів і належне фінансове підґрунтя для виконання установою своїх статутних завдань у сфері обслуговування закладів освіти Теофіпольської територіальної громади.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено комплексне дослідження механізму фінансового забезпечення підприємств комунальної власності на прикладі діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради.

У першому розділі роботи узагальнено теоретичні підходи до визначення сутності підприємств комунальної власності. Обґрунтовано соціально-економічну значущість комунальних підприємств як базових суб'єктів життєзабезпечення територіальних громад, що поєднують виконання соціальних функцій з необхідністю досягнення економічної ефективності. Розглянуто класифікацію видів підприємств комунальної власності. Проведений аналіз наукових джерел дозволив систематизувати підходи до трактування поняття «фінансове забезпечення» та запропонувати авторське визначення, відповідно до якого фінансове забезпечення комунальних підприємств розглядається як цілісна інтегрована система формування, розподілу та ефективного використання фінансових ресурсів, спрямована на забезпечення стабільного функціонування підприємства, виконання соціально значущих послуг та реалізацію стратегічних цілей територіальної громади.

Окрему увагу приділено нормативно-правовому регулюванню фінансової діяльності комунальних підприємств. Визначено, що нормативна база створює умови для поєднання різних форм фінансування – бюджетного, самофінансування, кредитування та залучення інвестиційних ресурсів, однак на практиці основним джерелом залишаються кошти місцевих бюджетів.

У другому розділі роботи здійснено аналіз сучасного стану фінансового забезпечення комунальних підприємств в Україні за 2020–2024 роки. Досліджено динаміку кількості комунальних підприємств в Україні та Хмельницькій області, а також показники їх фінансового стану. Встановлено, що комунальний сектор демонструє помірні темпи розвитку, однак залишається високозалежним від бюджетних асигнувань, що зумовлює нестійкість його

фінансових результатів та обмежує можливості інвестиційного розвитку. У структурі джерел фінансування переважають надходження з місцевих бюджетів, частка яких сягає майже половини загального обсягу ресурсів. Водночас власні доходи підприємств залишаються недостатніми для самостійного забезпечення розширеного відтворення, що підтверджує необхідність пошуку альтернативних джерел фінансування та удосконалення фінансового менеджменту.

Практична частина дослідження виконана на прикладі КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради, яка створена в 2021 році. Засновником КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» є Теофіпольська селищна рада, яка здійснює фінансування установи. Проведений аналіз показав, що діяльність установи базується на кошторисному методі фінансування за рахунок коштів місцевого бюджету. Фінансові ресурси підприємства спрямовуються на забезпечення централізованого бухгалтерського обліку, планування, звітності та фінансового супроводу закладів освіти громади.

Основним елементом активів установи є нефінансові активи, передусім основні засоби, частка яких формує весь обсяг активів та зростає з 41882 грн до 65235 грн, протягом аналізованого періоду. Ключовим компонентом пасивів комунальної установи є власний капітал. Власний капітал установи зростає в 2023-2024 роках на 34,14 % та 16,11 %, оскільки темпи збільшення внесеного капіталу перевищують темпи зростання від'ємного фінансового результату.

Структура видатків установи є стабільною та характеризується переважанням витрат на оплату праці, нарахування на заробітну плату та поточне утримання установи. Разом з тим виявлено обмеженість фінансових можливостей щодо оновлення матеріально-технічної бази, цифровізації процесів обліку та розширення спектра фінансово-аналітичних функцій. Загалом результати аналізу дозволяють дійти висновку, що КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» характеризується стабільним фінансово-майновим станом, поступовим зміцненням матеріально-технічної бази та раціональною структурою використання бюджетних коштів.

В третьому розділі кваліфікаційної роботи здійснено аналіз доходів КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках. Установа фінансується за рахунок бюджетних асигнувань з бюджету Теофіпольської селищної ради, які за три роки збільшилися на 397829,23 грн, що становить приблизно 14,57 % приросту від рівня 2022 року. Порівняльний аналіз планових і фактичних показників фінансування видатків КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» за 2022–2024 роки свідчить про високий рівень дисципліни бюджетного виконання, оскільки обсяги фактичного фінансування у всі роки були максимально наближені до затверджених кошторисних призначень, а відхилення мають незначний характер та переважно є негативними, тобто фактичні надходження коштів дещо не дотягують до планових показників.

Розроблено механізм фінансового забезпечення підприємств комунальної власності з урахуванням сучасних вимог ефективного управління бюджетними ресурсами. Запропонований механізм включає взаємопов'язані елементи: основні суб'єкти та об'єкти впливу, мету функціонування, ключові завдання, джерела та форми фінансування, а також інструментальну базу регулювання фінансових потоків у сфері комунального господарства.

Запропонований механізм фінансового забезпечення є багатоелементною, цілісною системою, у якій поєднуються управлінські, фінансово-економічні та соціальні складові. Його ефективне функціонування забезпечує стабільну діяльність комунальних підприємств, сприяє підвищенню якості та безперервності надання послуг населенню, формує умови для модернізації комунальної інфраструктури та зміцнення фінансової спроможності територіальних громад.

Застосування механізму фінансового забезпечення підприємств комунальної власності у діяльності КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» реалізується через поєднання управлінських, планово-фінансових і контрольних інструментів, спрямованих на формування та ефективне використання бюджетних ресурсів, необхідних для забезпечення діяльності установи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Chugunov I. The budget policy of Ukraine under martial law / I. Chugunov, V. Makohon, M. Titarchuk, T. Krykun // *Public and Municipal Finance*. – 2023. – №12(1). – Pp. 1-11.
2. Lysiak L. Assessment of financial sustainability of the local budgets: case of Ukraine / L. Lysiak, S. Kachula, O. Hrabchuk, M. Filipova, A. Kushnir // *Public and Municipal Finance*. – 2020. – № 9 (1). – Pp. 48-59.
3. Багацька К. В. Класифікація комунальних підприємств як основа вибору політики їх фінансування / К. В. Багацька // *Економіка та держава*. – 2021. – № 9. С. 74–79.
4. Багацька К. Фінансування комунальних підприємств в умовах бюджетних обмежень / К. Багацька, Г. Блакита // *Вісник КНТЕУ*. – 2021. – № 5. – С. 100-111.
5. Балацький Є. О. Вплив фінансування місцевих бюджетів на рівень фінансово-економічної безпеки підприємств житлово-комунального господарства / Є. О. Балацький, В. В. Лаврик // *Вісник Сумського державного університету*. – 2018. – №4. – С.7-13.
6. Бізониц Д. В. Фінансові ресурси підприємств житлово-комунального господарства в умовах децентралізації сучасної України / Д. В. Бізониц // *Інвестиції: практика та досвід*. – 2021. – № 11. – С. 90-97.
7. Боднар Т. Фінансове забезпечення комунальних підприємств в системі місцевих фінансів [Електронний ресурс] / Т. Боднар, Д. Спірюгов // *Modeling The Development Of The Economic Systems*. – Режим доступу: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/346> (дата звернення: 26.10.2025).
8. Бойко С. В. Фінансове забезпечення функціонування метрополітену (за матеріалами КП «Київський метрополітен») [Електронний ресурс] / С. В. Бойко, К. В. Захожай, П. В. Логвінов // *Економіка та суспільство*. – 2024. – Вип. 62. –

Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3941>
(дата звернення: 26.10.2025).

9. Британська Н. Н. Оцінка сучасного стану фінансового забезпечення комунальних підприємств в Україні / Н. Н. Британська, Д. В. Спірюгов // Інвестиції: практика та досвід. – 2025. – № 15. – С. 208-215.

10. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]: закон (№ 2456-VI) : [прийнято Верховною Радою 08 липня 2010 р.] : станом на 04.07.2025 // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 18.10.2025).

11. Глухова В. І., Кравченко Х. В. Фінансовий стан комунальних підприємств і напрями його покращення / В. І. Глухова, Х. В. Кравченко // Modern Economics. – 2021. – № 26. – С. 30-36.

12. Горват Т. Ю. Фінансове забезпечення неприбуткових організацій / Т. Ю. Горват, Л. М. Лугош, Я. В. Ігнатко // Сталий розвиток економіки. – 2024. – № 4 (51). – С. 414-418.

13. Гривківська О. В. Теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємств / О. В. Гривківська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2004. – № 2. – С. 12–15.

14. Гуцалюк О. М. Теоретичні підходи до визначення сутності фінансового забезпечення діяльності підприємств житлово комунального господарства / О. М. Гуцалюк, О. Ю. Коцюрба // Бізнес Інформ. – 2015. – № 3. – С. 141–149.

15. Жулин О. В. Управління фінансовими ресурсами комунальних підприємств і перспективи їх розвитку / О. В. Жулин, Л. В. Зеленюк-Джунь [Електронний ресурс] // Бізнес-інформ. – 2020. – № 7. Режим доступу: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-7_0-pages174_180.pdf. (дата звернення: 05.11.2025).

16. Забаштанський М. М. Концептуальні підходи до формування політики фінансового забезпечення суб'єктів господарювання комунальної сфери / М. М. Забаштанський // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № – С. 103-108.

17. Загірняк Д. М. Діяльність комунальних підприємств і їх фінансове забезпечення в умовах децентралізації [Електронний ресурс] /Д. М. Загірняк, В. І. Глухова, Х. В. Кравченко // Ефективна економіка. – 2021. – № 1. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8528> (дата звернення: 20.10.2025).

18. Звіт про надходження та використання коштів загального фонду Комунальної установи «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради [Електронний ресурс] / Державний вебпортал з відкритими даними «Spending». – Режим доступу: <https://spending.gov.ua/new/disposers/44182756/reports?page=1> (дата звернення: 10.11.2025).

19. Качула С. В. капіталізація комунальних підприємств як засіб зниження навантаження на місцеві бюджети [Електронний ресурс] / С. В. Качула // Ефективна економіка. – 2023. – № 10. – Режим доступу: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/2295> (дата звернення: 12.11.2025).

20. Качула С. В. Потенціал капіталізації комунальних підприємств в Україні в умовах децентралізації / С. В. Качула, Л. В. Лисяк // Інвестиції: практика та досвід. – 2023. – № 20. – С. 5-9.

21. Кириленко О. П. Фінансове забезпечення підприємств водопостачання та водовідведення в умовах бюджетної децентралізації / О. П. Кириленко // Фінанси України. – 2015. – № 3. – С. 88-101.

22. Козинець Г. Удосконалення фінансування підприємств комунальної форми власності / Г. Козинець, С. Попова // Наукові записки. – Вип. 10. Ч. 2. – С. 131-136.

23. Конституція України [Електронний ресурс]: закон (№ 254к/96-ВР) : [прийнято Верховною Радою 28 червня 1996 р.] : станом на 01.01.2020 // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.10.2025).

24. Коцюрба О. Ю. Методичні положення управління фінансовим забезпеченням діяльності підприємств житлово-комунального господарства / О. Ю. Коцюрба // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 8. – С. 1007-1012.

25. Кужелєв М. О. Дискусійні аспекти фінансування комунальних підприємств в Україні / М. О. Кужелєв // European scientific journal of Economic and Financial innovation. – 2023. – № 1 (11). – С. 257-265.

26. Мамонова К. А. Стан та особливості функціонування житлово-комунального комплексу України / К. А. Мамонова, О. О. Конопліна // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2013. – № 2 (22). – С. 29-39.

27. Міністерство розвитку громад та територій України. [Електронний ресурс] // Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. 2025. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/800/10.01.2025.pdf> (дата звернення: 02.11.2025).

28. Нагорна О. В. Система фінансового забезпечення підприємств житлово-комунального господарства / О. В. Нагорна // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 9. – С. 665-668.

29. Негода Ю. В. Роль місцевих бюджетів у фінансуванні повоєнного відновлення комунальної сфери [Електронний ресурс] / Ю. В. Негода // Економіка та суспільство. – 2022. – Вип. 43. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1748> (дата звернення: 25.10.2025).

30. Парубець О. М. Напрями вдосконалення механізму фінансування житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс] / О. М. Парубець, Д. О. Сугоняко, Ю. В. Краснянська // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – Вип. 3 (08). – Режим доступу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/8_2017/57.pdf (дата звернення: 20.10.2025).

31. Парубець О. М. Напрями вдосконалення механізму фінансування житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс] / О. М. Парубець, Д. О. Сугоняко, Ю. В. Краснянська // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – Випуск 3 (08). – Режим доступу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/8_2017/57.pdf (дата звернення: 20.10.2025).

32. Пертушевський Ю. Л. Потоки фінансових фінансових ресурсів у сфері житлово-комунального господарства / Ю. Л. Петрушевський, О. І. Попадюк // Економічні науки. – Облік і фінанси. – 2012. – Вип. 9(3). – С. 59–68.

33. Про житлово-комунальні послуги [Електронний ресурс]: закон (№ 2189-VIII) : [прийнято Верховною Радою 09 листопада 2017 р.] : станом на 09.07.2023 // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text> (дата звернення: 23.10.2025).

34. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс]: закон (№ 280/97-ВР) : [прийнято Верховною Радою 21 травня 1997 р.] : станом на 31.10.2025 // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.11.2025).

35. Про місцеві державні адміністрації [Електронний ресурс]: закон (№ 586-XIV) : [прийнято Верховною Радою 09 квітня 1999 р.] : станом на 08.01.2025 // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення: 26.10.2025).

36. Про публічні закупівлі [Електронний ресурс]: закон (№ 922-VIII) : [прийнято Верховною Радою 25 грудня 2015 р.] : станом на 31.10.2025 // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 01.11.2025).

37. Прохоров Б. Як фінансування комунальних підприємств обмежує конкуренцію? [Електронний ресурс] / Б. Прохоров, О. Лоневський // Аналітична записка. – 2020. – Режим доступу:

https://ces.org.ua/wpcontent/uploads/2020/05/Mun_enterprises.pdf (дата звернення: 23.10.2025).

38. Сарапіна О. А. Аналіз діяльності комунальних підприємств та підходи до їх класифікації / О. А. Сарапіна, Н. Я. Стефанович, Т. А. Пінчук, Т. В. Шрам // Вісник ХНТУ. – 2023. – № 2 (85). – С. 228-234.

39. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 05.11.2025).

40. Статут Комунальної установи «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради [Електронний ресурс] / Офіційна вебсторінка Теофіпольської селищної ради. – Режим доступу: https://rada.info/upload/users_files/04405774/e61c9bc37c84384b05ce29c462a37dec.pdf (дата звернення: 05.11.2025).

41. Степанюк Н. І. Бюджетне фінансування: принципи, форми, методи та шляхи вдосконалення / Н. І. Степанюк // Фінанси, облік і аудит. – 2016. – Вип.1. – С. 107-119.

42. Терещенко О. О. Формалізація критеріїв політики фінансування підприємства / О. О. Терещенко, Т. А. Конєва // Проблеми системного підходу в економіці. – 2020. – №3. – С. 88-97.

43. Топчій О. О. Проблеми та перспективи розвитку ЖКГ в Україні: фінансовий аспект / О. О. Топчій, І. О. Іртищева, М. І. Стегней // Вісник ХНАУ ім. Докучаєва. – 2019. – № 2. – С. 353-401.

44. Тульчинська С. О. Актуальні проблеми підвищення прибутковості комунальних підприємств як фактору економічної безпеки / С. О. Тульчинська, О. С. Солосіч // Агросвіт. – 2019. – № 22. – С. 54-59.

ДОДАТКИ